

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városhaza, földszint 5. szám.
Ide kerülnek a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tartsácnok.

Polgármesteri jelentés 1912. évről.

(Vége.)

Kimutatás

a közbvágóhídon 1912. évben a hatósági husz-
székben értékesített állatokról s a forgalomról.

Nyersen: nagy marha 11, növendék 2,
borju 2, juh 5, bárány 10 sertés 27 darab.
Összes súly 4431 kg.

Kezelve: nagy marha 5, sertés: egész 109,
hus 40, szalonna 29 darab. Összes súly: hus
6333, szalonna 4365 kg.

Kezelés után nyert anyag: hus 5156, zsír
3058, tepertő 482.

Az eladásból befolyt összeg 13,465'86 K.

Levonás: 3% a hatósági husszék haszná-
latáért 449'56 K, főzés és kiolvastzásért 195'58 K.
Összesen 645'14 K.

A tulajdonosnak kifizetett 12,820'72 K.

Kimutatás

a közbvágóhídon 1912. évben befolyt pénz be-
vételéről és bárca-forgalmáról.

Bélmóság: éven felüli marha 6215 darab,
1 darab után fizetett díj 10 fillér, egyenként
621'50 K, éven aluli marha, 4503 darab. 1 drb
után fizetett díj 6 fillér, egyenként 27'0'18 K,
sertés 38323 darab, 1 darab után fizetett díj 04
fillér, egyenként 1532'92 K. Összesen 2424'60 K.

Ístálló-péncz: éven felüli marha 1373 drb,
1 drb után fizetett díj 20 fillér, egyenként 274'60 K,
éven aluli 1294 drb, 1 drb után fizetett díj
6 fillér, egyenként 77'64 K, sertés és juh 34176
darab, 1 darab után fizetett díj 4 fillér, egyen-
ként 1367'04 K. Összesen 1719'28 K.

Mázsálási díj: 651'82 K.

Videkről behozott hus után községi pótlék:
3785'60 K.

Lóvágásból: 295 K.

Kimutatás

a közbvágóhídon 1911. és 1912. évben levágott állatok után esedékes vágóhídi díjnak és a két év
különbözetének.

Megnevezés	Vágási díj		1911. év		1912. év		1912. év					
			Levágott állatok	Vágóhídi díj	Levágott állatok	Vágóhídi díj	Több		Kevesebb			
	K	f	száma	K	f	száma	K	f	K	f		
Nagy marha	4	—	6637	26548	—	6361	25444	—	—	—	1104	—
1 éven felüli szarvasmarha	4	—	543	2172	—	704	2816	—	644	—	—	—
1 éven aluli szarvasmarha	2	—	9292	18584	—	9611	19222	—	638	—	—	—
Juh és kecske	—	40	2893	1177	20	3179	1271	60	114	40	—	—
Bárány	—	20	7885	1557	—	8325	1665	—	88	—	—	—
Sertés: 30 kg.-on felül	1	20	35098	42117	60	39186	47023	20	4905	60	—	—
Sertés: 30 kg.-on alul	—	60	32	19	20	215	129	—	109	80	—	—
Malac	—	30	317	95	10	1146	343	80	248	70	—	—
Összesen	—	—	62697	92270	10	68727	97914	60	6758	50	1104	—

Végeredmény: Több 5644'50 K.

Kimutatás

a Debreczen város közbághidján az 1912. év folyamán levágott állatok számáról.

Állat neve	Rendes vágáskor	Kényszer vágáskor	Összesen
	darabszám		
Bika	106	2	108
Ökör	1202	11	1213
Tehén	4962	62	5024
Tinó	5462	12	5474
Üsző	4839	9	4848
Borju	8	—	8
Bivaly	1	—	1
Bivalyborju	3168	1	3169
Bárány (tejen táplált)	8325	—	8325
Kecske	10	—	10
Gödölye (tejen táplált)	—	—	—
Sertés	38912	489	39401
Malac (tejen táplált)	1146	—	1146
Ló	56	3	59
Összesen	68197	599	68786

Kimutatás

a Debreczen város közbághidján az 1912. év folyamán teljesített huszvizsgálat eredményéről.

Szarvasmarha rendes vágáskor levágott összesen 11732 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 11711, hatósági husszék útján nyersen egész állatt 6, kezelve 4, fogyasztástól elvonatott egész állat 11. Kényszer vágáskor levágott összesen 87 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 68, hatósági husszék útján nyersen egész állat 7, kezelve 1, fogyasztástól elvonatott 11.

Borju (L. 97. §-t). Rendes vágáskor levágott összesen 4830 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 4835, hatósági husszék útján nyersen, egész állat 1, fogyasztástól elvonatott egész állat 3. Kényszer vágáskor levágott összesen 9 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 6, hatósági husszék útján nyersen 1, fogyasztástól elvonatott 2.

Bivaly rendes vágáskor levágott összesen 8 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 7, fogyasztástól elvonatott 1.

Bivalyborju (L. 97. §-t). Rendes vágáskor levágott összesen 1 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 1.

Juh rendes vágáskor levágott összesen 3174 darab, közfogyasztásra bocsátott egész

állat 3169, hatósági husszék útján nyersen 5. Kényszervágáskor levágott összesen 1 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 1.

Bárány (tejen táplált). Rendes vágáskor levágott összesen 8319 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 8309, hatósági husszék útján nyersen egész állat 10.

Kecske, rendes vágáskor levágott összesen 10 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 10.

Sertés rendes vágáskor levágott összesen 38912 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 38735, zsír 39, hatósági husszék útján nyersen, egész állat 7, kezelve egész állat 58, hus 39, zsír 28, fogyasztástól elvonatott egész állat 45, hus 28. Kényszer vágáskor levágott összesen 489 darab Kényszer vágáskor levágott összesen 489 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 360, hatósági husszék útján, nyersen egész állat 20, kezelve 41, hus 1, zsír 1, fogyasztástól elvonatott egész állat 56, hus 1.

Malac (tejen táplált) rendes vágáskor levágott összesen 1146 darab, közfogyasztásra bocsátott egész állat 1146.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város törzsménesbéli loviról, nemük, koruk kitüntetésével, 1912 dec. 31-én.

1893-tól 1909-ig öreg számba: kanca 58, mén 42, herélt 54. Összesen 154.

4-ed fűk 1919. ellés: kanca 16, mén 19. Összesen 35.

3-ad fűk 1911. ellés: kanca 17, mén 22. Összesen 39.

Tavalyi 1912. ellés: kanca 19, mén 12. Összesen 31.

Összes létszám 259.

Kimutatás

Debreczen sz. kir. város gazdasági törzsgulyabéli szarvas jószágairól, nemük, koruk kitüntetésével, az 1912 december 31-én.

1901-től 1910-ig bezárólag öreg számba: tehén és üsző 70, bika 30, tinó 41. Összesen 141.

3-ad fűk 1911. ellés: tehén és üsző 8, bika 4. Összesen 12.

Tavalyiak 1912. ellés: tehén és üsző 28, bika 15. Összesen 43.

Összes létszám: 196.

A téglagyár forgalma az 1912. évben.*Körkemencei raktár.*

Maradvány 1911. év végével: vastégla egyenes 6000, görbe 7400 db. Csértégla egyenes 200,600,

köbméter 36 db. Különféle téglá: csatorna 46,350, sinboltozat 600, padlás 59,100, kerítés 500, dísz-tégla 226 db. Mütégla: kongó 18,600, préselt $\frac{1}{2}$ 30,900 db. Cserép lapos 186,700, kúpás 3779 darab.

1912. év folyamán gyártatott: vastégla egyesenes 313,000, görbe 37,000 drb. Csértégla egyesenes 3,679,800 köbméter, 354 drb. Különféle téglá: padlás 5300, kerítés 1600 db. Mütégla kongó Φ 1,100, simított 28,800, préselt $\square$ 21,600, préselt $\frac{1}{2}$ 24,200 drb. Cserép lapos 75,800, görbe 1700, kúpás 1000 darab.

1912. évi összes bevétel: vastégla egyesenes 319,000, görbe 44,500 db. Csértégla 3,879,800 köbméter, 390 darab. Különféle téglá: csatorna 46,350, sinboltozat 600, padlás 66,400, kerítés 226, plafon próbatégla 1200 db. Mütégla kongó 49,700, simított 28,800, préselt $\square$ 21,600, préselt $\frac{1}{2}$ 55,100 db. Cserép lapos 262,500, görbe 1700, kúpás 4779 darab.

1912. évi összes kiadás: vastégla egyesenes 302,00, görbe 44,300 drb. Csértégla egyesenes 3,259,000 köbméter, 366 drb. Különféle téglá: padlás 65,250 drb. Mütégla kongó 26,100, simított 11,9000, préselt $\square$ 16,560, préselt $\frac{1}{2}$ 48,650 drb. Cserép lapos 249,990, görbe 600, kúpás 2482 darab.

Maradvány 1912. év végével: vastégla egyesenes 17,000, görbe 200 db. Csértégla egyesenes 620,800, köbméter, 24 db. Különféle téglá: csatorna 46,350 sinboltozat 600, padlás 1150, kerítés 2100, dísz-tégla 226, plafon próbatégla 1200 db. Mütégla kongó 23,600, simított 16,900, préselt $\square$ 5040, préselt $\frac{1}{2}$ 6450 darab. Cserép lapos 9300, lapos törött 3210, görbe 1100, kúpás 2229, kúpás törött 68 darab.

Nyersanyag: Közöséges téglá mágiya 920,000 drb. Lapos cserép mágiya 9100 darab.

Mezőgazdaság.

Az 1911. évi ősz és 1912. évi téli kedvező időjárás következtében az őszi vetések annyira megerősödtek, hogy az április első napjaiban beállott, mintegy két hétig tartó kedvezőtlen esőszeles, hideg idő, néha éjjeli fagyokkal, jelentékeny kárt nem okozott, sőt a különben buja őszi vetéseket részben visszatartotta fejlődésükben.

Ezen gyakran váltakozó időjárás a vetések fejlődésére minden rendellenessége mellett sem mondható kedvezőtlennek, mert az áprilisi fagyok és a hosszás, hideg eszések után beállott szárazabb és melegebb időre már minden terménynek szüksége lévén, ennek beálltával május hóban úgy az őszi, mint a tavaszi kalászosok lényegesen javultak.

Junius hóban viharok, eszések folytán a vetések sok helyen megdőltek és egyes helyeken

a levél-rozsda is fellépett; a hó végefele beállott néhány meleg nap a gabonaszem rendes képződésére kedvező volt s a kapások és takarmányfélék jó fejlődését elősegítette.

A hortobágyi közlegelőn a kedvező időjárás folytán, az egész idő alatt, a jószágalomány kellő táplálékot nyert s a legelőterület egyes részein anyaszéna is kaszálható volt.

A gabonaneműekben, úgy az őszi, mint a tavasziakban, középtermés mutatkozott.

A természetes kaszálók jó közepes termést nyújtottak, úgy a mesterséges takarmány is, melynek a betakarítását azonban a sok eszés megnehezítette és hátráltatta.

Julius hó közepétől mintegy két hónapig tartó hideg eszések és rendellenes időjárás az aratási, hordási és cseplési munkálatok befejezését, továbbá a tengeri beérését, valamint általában az összes őszi gazdasági munkálatokat a legnagyobb mértékben hátráltatta.

Az október második felében kedvezőbbre fordult időjárás által a nagyon megkészt és összetorlódtott őszi gazdasági munkák teljes erővel megindultak, de az újabb beállott eszésekkel ismét hátráltatva lettek.

A szentermés általában minőségileg a tavalyinál gyengébb volt, a szalmatermés általában jó volt. A szénatermés mennyiségileg kielégítő volt, de minőségileg a hosszantartó eszések kilugozása folytán nem volt megfelelő.

A tengeri termés mennyiségileg és minőségileg is kielégítő volt, de azok törését és betakarítását a hosszás eszések és a talaj tulnedvessége rendkívül hátráltatta.

A talaj tulnedvessége folytán az őszi gabonák alá szánt területeknek jelentékeny része nem lévén bevetethető, ezeket tavaszi kalászosokkal kellett pótolni.

A hosszantartó eszések folytán a legelő a hortobágyon elegendő volt arra, hogy a jószágalomány őszi táplálékot kapott, azonban a hideg és szeles időjárás miatt a jószágalomány sulyban nem szaporodott.

A szőlőtermés mennyiségileg és minőségileg is igen gyenge volt.

Az 1912. évben állategészségügyi viszonyaink, eltekintve egyik-másik állategészségügyi körzetünkben fellépett sertésvész és növedék csákok közt felmerült mirigy-kórtól, kielégítőek voltak.

Munkáviszonyaink, a munkás és gazda közti viszonyt tekintve, az egész év folyamán kielégítőek voltak, azonban a munkahér, az előző évekhez képest, tulajgasra emelkedett.

Szüreti eredmény 1912. évben.

1971 katasztrális hold szőlőterületen 10,196 hektoliter mustból készült 9176 hektoliter új bor.

Átlag terményárak 1912. évben Debreczenben. (100 kilogrammonként.) Árak korona értékben.

1912	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Auguszt.	Szept.	Október	Novemb.	Decemb.
Buza	22·80	22·70	22·40	22·50	22·20	21·50	21·—	20·40	20·20	20·40	20·50	20·30
Rozs	18·80	19·—	18·50	19·10	19·70	19·—	19·20	17·—	17·—	18·—	18·10	17·20
Árpa	17·70	18·20	18·—	18·80	19·—	18·—	19·—	17·—	17·20	18·40	18·40	18·20
Tengeri	17·—	18·30	18·10	18·30	18·30	19·—	19·20	20·—	20·—	13·50	13·50	12·—
Zab	17·80	18·30	18·40	18·60	18·80	19·50	20·—	19·—	20·—	21·—	21·30	20·50

A debreczeni termény- és áruraktár forgalma 1912. évben.

Megnevezés	Termény fajonként és métermázsanként						
	buza	rozs	árpa	zab	tengeri	repce	vegyes
Mennyi volt a raktárban 1912 január 1-én	28,945	45,720	2,720	5,531	299	2,762	6,543
Mennyi volt a beraktározás 1912-ben . .	51,024	97,340	5,629	7,445	9,950	724	17,314
A beraktározott termény összege.	79,969	143,070	8,347	12,976	10,249	3,486	23,857
Mennyi volt a kiraktározás 1912-ben . .	58,603	93,148	6,699	11,512	9,884	3,486	20,300
Készlet 1912 december 31-én	21,366	49,922	1,648	1,464	365	—	3,557

A debreczeni állatvásárok és a felhajtott állatok száma.

Országos vásár tartatott az elmúlt évben 4, hetivásár 52. Ezen vásárookra felhajtott: ló 38,385 drb, szarvasmarha 71,491 drb, sertés 112,450^o drb, juh 81,401 drb. Ebből eladatott: ló 14,778 drb, szarvasmarha 37,377 drb, sertés 82,362 drb, juh 56,037 darab.

Helypénz és egyéb vásári bevétel volt: 3470 korona.

Terméseredmények 1912. évben Debreczenben.

A termény neve	Beültetett terület	T e r m e n y	
		kat. holdanként	összesen
Őszi buza	20,000 k. hold	9·25 ^m	185,000 ^m
Tavaszi buza	2,600 „ „	8·00 „	20,800 „
Őszi rozs	10,200 „ „	2·50 „	76,500 „
Tavaszi rozs	700 „ „	6·00 „	4,200 „
Kétszeres	1,650 „ „	9·50 „	15,675 „
Őszi árpa	1,000 „ „	7·00 „	7,000 „
Tavaszi árpa	3,400 „ „	7·25 „	24,650 „
Zab	2,800 „ „	6·25 „	17,500 „
Szem, tengeri	19,000 „ „	13·83 „	262,770 „

Hordójelzés.

Az 1912-ik évben a hordójelző hivatal jelzési eljárás alá vett: összesen: 11,010 darab hordót. Ezen hordók jelzéseért bevett készpénzben összesen: 5508 koronát.

Kulturmérnöki hivatal.

A kulturmérnöki hivatal az 1912. évben a város határában a Hortobágy pusztá öntözésének és lecsapolásának ügyével, továbbá a város általános csatornázásával kapcsolatos szennyvíztisztítás kérdéseivel és a vonatkozó műszaki terveknek elkészítésével foglalkozott.

Emberbaráti és kulturális intézmények.

Emberbaráti intézményeink között a leghumánusabbak egyike a városi szegényház, mely míg egyfelől menhelyet és hajlékot ad az elhagyottaknak, elesetteknek, másfelől szórakoztató kerti és egyéb munkával foglalkoztatja őket.

A városi szegényház 1912. évi forgalma s az intézet beléletében az év folyamán történt fontosabb mozzanatok a következők:

I. Létszám forgalom.

A szegények létszáma a következő volt:

Ápolás alatt volt férfi	117
„ „ „ nő	51
Összesen:	168 egyén volt.

Ebből vallásra nézve református volt	154
római katolikus	5
görög katolikus	4
ág. evangélikus	3
izraelita	2

Illetőségre nézve, debreczeni illetőségű volt férfi	114
nő	47
Összesen:	161 egyén.

Idegen egyéniségű volt férfi	3
nő	4
Összesen:	7 egyén.

Az év folyamán meghalt férfi	17
nő	13
Összesen:	30 egyén.

Mint idegen illetőségű illetékes közsege által elszállított férfi	3
nő	4
Összesen:	7 egyén.

Eltartásra köteles hozzátartozójához kibocsátott férfi	1
nő	2

Önként eltávozott férfi	12
nő	4

Mint kórházi ápolást igénylő, a közkórházba átszállított férfi	5
--	---

Az év végével ápolás alatt maradt férfi	79
nő	28
Összesen:	107 egyén.

II. Élelmezés.

Az intézet szegényeinek élelmezésére a házi pénztár által az év folyamán kifizettetett összesen: 20,353 korona.

Ebből debreczeni illetőségű ápolat tartási díja címen megtérült	5103 K 42 f.
Idegen ápolat tartás díja címen	3123 „ —

Ezen összegek levonása után az alamizsna váltás alapot . . . 12,126 K 58 f. terhelte.

III. Konyha kertészet.

Konyha kertészetünk termékeiből az évi bevétel	2233 K 40 f.
Ennek ellenében veteménymagvakra, munkadíjakra stb. kiadás volt	503 K 22 f.
Tehát a tiszta bevétel	1730 K 18 f.

IV. Munkadíjak.

Tollfosztás és kosárkötésből befolyt összesen:	611 K 13 f.
Ebből $\frac{1}{3}$ -ad rész munkadíj címen kifizetett	203 K 71 f.
Alamizsnaváltás alapozhoz csatoltatott	407 K 42 f.

V. Bevételek és kiadások.

A konyha-kert termékeiből, tollfosztás és kosárkötésből az év folyamán befolyt tiszta jövedelem összesen:	2137 K 60 f.
Alamizsnaváltás címen $3\frac{1}{2}$ %-os pótdadó	60,346 K 15 f.
Debreczeni illetőségűek tartozási díja	5103 K 42 f.
Idegen illetőségűek tartási díja	3123 K — f.
Vegyesekből	986 K 32 f.
Takarékpénztári tőkék és kamatai	58,865 K 83 f.
Pénztári maradvány 1911. évről	6106 K 36 f.
Évi bevétel összesen:	135,558 K 68 f.
Ennek ellenében kiadás volt	49,675 K 03 f.
Tehát a bevételből levonva a kiadást lesz a pénztári maradvány	86,901 K 65 f.

A különféle munkadíjakból, a konyhakert termékeiből és az ellátási díjak megtérülése után mutatkozó tiszta kiadásból, szegényházunkban az 1912. évben gondozás alatt volt szegényeinek személyenkénti ellátása egész éven át 295 koronába, napi ellátása pedig circa 80 fillérbe került. Az intézet szegényei lelki szükségleteinek kielégítésére intézeti imatermünkben, intézeti lelkészünk Hajdu Zsigmond ref. lelkész püspöki titkár ur által, egy tanító-képző intézeti növendék mint énekvezér közreműködésével minden második vasárnap s ünnep napokon rendes istentisztelet tartatott s az uri szent-vacsora is rendszeren ki lett szorgálatva.

Az istentiszteleteken egy a város közönsége, mint a közeli kertekben, telepeken, téglavetőken és tanyákon lakók közül minden alkalommal, de különösen a nagyobb ünnepeken igen sokan vettek részt.

Az intézeti ápoltak csizmája, fehér és egyéb buhaneműi, a szegényház épületeinek s tartozékainak javítása, ács, asztalos stb. javítási munkák, — mint az előző években, ugy az elmúlt évben is házilag eszközöltettek: mely munkálatokkal mintegy 10—12,000 koronát takarítottunk meg intézetünk pénz alapjának.

Végül megemlítem, hogy 1912. évi július hó 31-én Sátoraljai hely város polgármestere szegényházunkat tanulmányozás céljából meglátogatta s a látottak s tapasztaltak felett elismerését fejezte ki.

A városi szegényházhoz hasonló keretben működik a református szegényház vagy ispotály, mely hazánk egyik legrégebbi aggáppoldája. A római katolikus szegényház, épülete ma már tarthatatlan állapotban van, mai helyén maradása közrendészeti és közegészségügyi szempontból egyaránt nem kívánatos, s a kitelepítése iránti tárgyalások a római katolikus egyházzal folyamatban vannak.

Városi Tanácsunk felismerve a szegényügy jelentőségét, szegényügyosztálya útján igyekezett a nyomorral, betegséggel sújtottak segítségére, részint állandó, részint időleges pénz- és természetbeni segélyek által. Továbbá az ország bármely részének csapásokkal sújtott lakosságát eréjéhez mérten sietett anyagi támogatásban részesíteni.

Nagyszámú jótékony egyesületeink között kiváló tevékenységét fejtenek ki: a *debreceeni jótékony nőegylet*, mely leányarvaházat tart fenn, rendes segélyben részesíti a szegényeket; ezenkívül vezeti a városi népkonyhát, melynek szükségleteihez városi szegényalapunk az 1912. évben . . . . koronával járult. — A Szent Erzsébet nőegylet, Evang. filléregylet, Izraelita nőegylet, Szent Vince egylet, Izraelita szentegylet, Zion egylet, „Bickur Cholim“ betegsegélyző egylet vállvetve igyekeznek a szegénység nyomorán enyhíteni. Gyermekvédelemmel foglalkozik a *Fiatalkorúak felügyelő hatósága*, a *gyermekvédő egylet* és „*Patronázs egyesület*“, melynek 1912. évben 114 pártfogoltja volt. Ezeknek nagyrésze iparosoknál, a mezőgazdasági gépgyárban vagy háztartásokban helyzetetelt el. Az egyesület bevétele 6178 kor. 95 fillér, kiadása 1877 kor. 55 fillér volt, s ebből a pártfogottak-tartásdíja, izkoláztatása és ruhaköltség címén 2511 kor. 93 fillér adatott ki.

Az egyesület nemcsak anyagilag támogatta pártfogoltjait, hanem felügyeletet gyakorolván reájok erkölcsileg is támogatta és mesedélutánjai révén vallásérkölcsi képzetetésükre is jótékony befolyást gyakorolt.

Az ifjúság nevelését is hatáskörükbe vonva működnek városunkban a *ref. főiskolai internátus és tápintézet*, mely a vidékről városunkba jött

tanuló ifjúságot látja el olcsó élelemmel és részben lakással. Egy modern főiskolai internátus építkezése a Kollégium hátulosa udvarán folyamatban van, — a római kath. *Theresianum*, az „*Andaházi—Szilágyi*“ intézet mindkettő szép új hajlékában és az *Országos tanítói árnyház*, melynek hármas szép palotája kétszáznál több tanító árvának nyújt menedéket.

Ezekhez fog járulni a D. M. K. E. hatalmas internátusa, mely a Délmagyarországi magyar közművelődési egyesület vezetőségének agítálya folytán és törvényhatósági bizottságunk jóvoltából már ez évben megkezdte építkezését a Kossuth-utca végén levő Bocskai-terén a város által felajánlott 3290 □-ól területen. Az internátus — melynek felállítására 340 ezer koronába kerül — egyike lesz a város legszebb középületeinek, s az ország legmodernebb nevelőintézetének.

Mint társadalmi védegyelet működik a „*Tiszviselők önszegélyző egyesülete*“, a „*Székely társaság*“, „*Munkás betegsegélyző*“, „*Munkásbiztosító-pénztár*“, „*Temetkezési egylet*“, „*Munkások rokkant-és nyugdíj egylete*“, „*Református tanítók segélyegylete*“, „*Ruhsegélyző egylet*“, „*Munkásotthon szövetkezet*“, „*Háztulajdonosok egyesülete*“, „*Mentő egyesület*“.

Dalgyeleteink: Főiskolai énekkar, Városi dalgyelet, Petőfi dalkör, Iparos dalgyelet, Egyetértés önképző-dal és zeneegylet, Szent László dalgyelet, Kereskedő ifjak dalköre, Kossuth dalkör.

Köznevelődési egyesületeink: Kaszinó, Jogász-és tisztviselő kör, Polgári kör, Homokkerti ref. olvasó egylet, Nyomdászok szakegylet, István gözmalmi munkás önképző- és segélyező-köre, Sternf-éle kefégyár munkások önképző egyesülete.

Sport egyeleteink: Lovar egylet, Urkocsis egyesület, Vadásztársulat, Vivő club, Polgári lövész egyesület, Torna egyesület, Nyomdász sportclub.

A városi színház: Zilahy Gyula sziniszagatásának utolsó évében részint a kellő vezetés hiánya, részint az általánosan nyomasztó pénz ügyi viszonyok miatt igen szomorú helyzetbe került, s a csőd szélére jutott. Azok az okok, melyek a hazánk vidéki városának, sőt külföldi városoknak is több színházat a tönk szélére juttatták, vagy teljesen megbuktatták, — sajnos — városunkban is mutatkoztak. A folytonosan anyagi bajokkal küzdő igazgató vezetése alatt működő színház nivójámin dinkább alább süllyedt. A lavinaszerűen növekedő adósságok elnyeléssel fenyegették Zilahy Gyulát, s végre is a városi Tanács és a szinügyi bizottság sietett a bajba jutott sziniszagató segítségére, értekezletre hívta össze az összes hitelezőket. Az értekezletnek azonban nem sok eredménye lett, s a városi színház ügye az év végén a legnagyobb válság előtt állott.

Iskolák: Városunk közoktatásügyének történetében korszakalkotó évszám az 1912. évi XXXVI. t.-c. (a pozsonyi és debreczeni egyetemről), mely Ő Felsője által 1912. július 11. napján szentesített. A város nagylelkűsége, a tisztántuli egyházkerület áldozatkésztsége és a vezetőség fáradszaktalan buzgalma, kitarása végre meghozta a maga győmölcsét. Hosszas küzdelem után elértük azt az időt, hogy városunk dicsőségére hozzá kezdhesünk a magyar kultúra egyik hatalmas bástyájának megépítéséhez. A törvény meghozatala után ismétlen tárgyalunk a vallás- és közoktatásügyi kormány kiküldöttjeivel, mely tárgyalások eredményeként a városban felajánlott telkek helyett a Nagyerdőn 130 kat. hold foglaltatott el az egyetem és kórházak céljaira.

Városunk felsőbb tanintézetekben, közép- és elemi iskoláiban az 1912—13. iskolai évben örövendes fejlődés volt tapasztalható.

A főiskolában beiratkozott akadémiai halgató: hittanhallgató 139, joghallgató 109, bölcsész 26, összesen 274.

A református főgimnáziumban levizsgázott 678 növendék, ebből debreczeni 359.

A róm. kath. főgimnáziumban levizsgázott 461 növendék, ebből debreczeni 360.

Az állami főreáliskolában levizsgázott 247 növendék, ebből debreczeni 205.

A református tanítóképzőben levizsgázott 136 növendék, ebből debreczeni 25.

A kereskedelmi akadémiába beiratkozott 312 fű, 79 leány; ebből debreczeni 142 fű és 41 leány.

A gazdasági akadémiának 115 rendes hallgatója volt, ebből I. éves 52, II. éves 37, III. éves 26. Oklevél kiadott 22 hallgatónak.

A református felsőbb leányiskolába beiratkozott 315 növendék, ebből debreczeni 231.

A református tanítónőképzőbe beiratkozott 137 növendék, ebből debreczeni 35.

A róm. kath. „Svetsits“ intézetben: a tanítónőképzőbe 92, ebből debreczeni 40; a polgári iskolába 459, ebből debreczeni 368; kereskedelmi iskolába 39, ebből debreczeni 24; továbbképző tanfolyamra 26, ebből debreczeni 25.

Az izr. polgári leányiskolába beiratkozott 185, ebből debreczeni 142.

Az izr. nyilvános magán polgári fiúiskolába beiratkozott 168, ebből debreczeni 116.

A nőegylet által fenntartott női ipariskolába beiratkozott 89, ebből debreczeni 78.

A kereskedelmi tanintézet kebelében fennálló polgári iskolába beiratkozott 364, ebből debreczeni 281.

A m. kir. fémipari szakiskolába beiratkozott 103 rendes tanuló, egyes szaktanfolyamokat látogatót 448 hallgató.

Népiskolákba beiratkozott:

A reformátusoknál	2429	fiu	2342	leány
Az ágost evang.-nál	74	„	31	„
A róm. kath.-nál	654	„	826	„
A görög kath.-nál	76	„	86	„
Izraelita (Statusquo)-nál	275	„	298	„
Aut. orth. izraelitáknál	168	„	168	„
Nőegyleti árvaházban	—	„	25	„
A gyógyapaedagógiai isk.	17	„	13	„
A máv. gépjavitóműh. isk.	64	„	66	„
A tanyai áll. iskolákba *	462	„	378	„

Összesen 4219 fű 4233 leány

*Ohat belső	23	fiu	31	leány
Ohat külső	27	„	22	„
Nagycsere	19	„	29	„
Haláp	40	„	32	„
Bánk	59	„	33	„
Fancsika	40	„	34	„
Szepes	30	„	17	„
Ebes	26	„	22	„
Hegyes	25	„	23	„
Öndöd I.	55	„	28	„
Öndöd II.	32	„	31	„
Elep	—	„	—	„
Kösélyszeg	26	„	21	„
Mac (Steinfeld)	34	„	40	„
Pallag (állami isk.)	26	„	15	„

Összesen 462 fű 378 leány

A református elemi iskolákra vonatkozó további adatok a következők:

1. Református tanköteles volt: fű 3357, leány 3249, együtt 8606.

2. Református elemi iskolába járt: fű 2429, leány 2342, együtt 4771.

3. Más jellegű iskolába járt: fű 598, leány 491, együtt 1089.

4. Törvényes címen felmentett: fű 83, leány 118, együtt 201.

5. Iskolakerülő volt: fű 247, leány 298, együtt 545.

Ez adatok nemcsak a város belterületére, a kertekre, telepekre vonatkoznak, hanem a külsőségekre is.

A város területén fekvő református felekezeti iskolákban, 71 tanteremben 71 tanító oktatta a növendékeket; a tanítók közül 48 férfi, 23 nő-tanító volt s 36 fiukat, 35 pedig leányokat tanított.

Ismétlő- és szakiskolákba beiratkozott:

I. o. Gazdasági ism. iskolába	110	fiu	124	leány
II. o. Gazdasági ism. iskolába	60	„	154	„
Iparostanonciskolába	1933	„	221	„
Keresk. tanonciskolába	206	„	—	„
Pincértanonciskolába	34	„	—	„
A máv. gépjavitó-műhelyi tanonciskolába	25	„	—	„

Összesen 2373 fű 504 leány

A zene s vele kapcsolatos művészi tárgyak tanulására beiratkozott: a városi zenédjébe 338, a zenekonzervatóriumba 350 növendék.

A siketnéma intézetbe beiratkozott 87, nemre nézve 53 fiú és 34 leány növendék, akiket kilenc osztályvezető tanár és egy kézimunka tanítónő és vallás szerint három hitoktató tanított.

Ebben az esztendőben megnyílt a siketnéma iparostanonciskola s így az intézetből kilépő, ipari pályát választott növendékeink tovább képezhetik magukat. Az iparostanonc növendékek száma 8 volt.

A növendékek egészségi állapota kedvező volt. 1912. év tavaszán a kormány és a város hathatós támogatása mellett kezdetét vette az új intézet építkezése s így a jövő iskolai év már az új intézetben fogja kezdetét venni, ami az intézet sikeres oktatására és nevelésére fölötté elönnyös.

Az 1912. évben a nemesen érző emberbarátok, sem feledkeztek meg a szerencsétlen gyámsoltjaikról, adományaikkal támogatták a szegény intézetünket. Így néhai Szakács András a növendékek neveltetésére 10,000 koronát hagyományozott.

Nagyerdői fürdő.

Az 1912. év folyamán a nagyerdői fürdőforgalom a következő volt:

Elkelt 15,436 drb gőz- és 9591 drb kád-fürdőjegy s bár az üzem a kut elromlása miatt néhány héten át szünetelt s a kutszivattyu megújítása folytán tetemes kiadások voltak, mégis a bevétel meghaladja a 25,000 koronát s a kiadás a 17,000 koronát sem éri el, így a tiszta bevétel 8000 korona.

A fürdő forgalma az egyes hónapok szerint a következő:

Elkelt:	Gőzfürdőjegy	Kádfürdőjegy
Januárban	615 drb	206 drb
Februárban	1028 „	497 „
Márciusban	1387 „	682 „
Áprilisban	1161 „	530 „
Májusban	1685 „	824 „
Juniusban	2076 „	1447 „
Juliusban	2050 „	1657 „
Augusztusban	1341 „	1309 „
Szeptemberben	1180 „	744 „
Októberben	855 „	612 „
Novemberben	962 „	528 „
Decemberben	1086 „	558 „

Debreczen sz. kir. város Muzemának 1912. évi működéséről és állapotáról.

Debreczen sz. kir. város muzeuma fennállásának tizedik évét töltötte be az elmúlt 1912-dik esztendőben. 1912. dec. 12-én volt tíz éve annak, hogy a törvényhatósági közgyűlés Löfkovits Arthur polgártársunknak a városi muzeum alapjául felajánlott magánygyűjteményét és tíz évre megígért pénzbeli támogatását elfogadván, ezzel a sokak által régóta óhajtott ezen új közművelődési intézet alapját megvetette, annak tovább fejlesztését, fentartását magára vállalta.

A muzeum által kiadott szokatot jelentések bőven, körülmenyesen tájékoztatják évről-évre úgy a törvényhatósági bizottság tagjait, mint az érdeklődőket a muzeum tevékenységéről és a muzeumok országos főfelügyelőségének meg-megismételt meleg hangú elismerésében részesülő fejlődéséről. E helyen tehát csak röviden összefoglalva sorakoztatom egymás mellé a muzeum körében tavaly felmerült fontosabb eseményeket, működését és állapotát jellemző érdekesebb adatokat.

A muzeumi bizottság s a muzeumi tisztviselők kebelében változás nem történt. A muzeumi tisztiek működését közvetlenül a muzeumi bizottság ellenőrzi; az intézet kezelésére, fejlesztésére vonatkozó minden fontosabb ügyet azonban szabályzat szerint részint a tanács hagy jóvá, részint a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége hozzájárulásával intéznek el. Az intézet személyi és dologi kiadásai az ugynevezett saját erőforrásokból és állami segélyből nyerne feledtetet. Amazokból tavaly 9070 korona bevétele volt a muzeumnak. És pedig 8570 korona a házipénztár költségvetésileg megszavazott rendes segélye, 500 kor. Löfkovits Arthur adományának tizedik és utolsó részlete. Gyarapításra 1912-ben 2300 korona állami segélyt kaptunk, amelynek egy része, 800 korona a muzeumőr fizetése némi megtérítése címén házi pénztárunkat illeti. Előző évi állami segélyek maradványával együtt, az imént megnevezett 800 koronát is számtalamba véve, 1912-ben 3837 korona 87 fillér államszegély állott rendelkezésre. Valósággal pedig a régiségtár és a néprajzi tár gyarapítására és kezelésére összesen 2270-65 koronát használtunk fel; 375 koronát a muzeumi szabály értelmében a „gyűjtemények vásárlására szolgáló tartalékalap”-hoz csatoltunk, amely ez által 2466 kor. 29 fillérre emelkedett; a megmaradt összeg 1913-ban használtatik fel.

A muzeumőr és szolga fizetését (5500 kor.), valamint a muzeum fűtésére és világítására szükséges kiadásokat (270 koronát) közvetlenül a házi pénztár teljesítette; a gyarapításra, kezelésre, fejlesztésekre és teremőrök díjazására megszava-

zott 2800 korona segélyt pedig a házi pénztártól a „városi muzeumi alap” vette át, ahonnan a muzeumigazgató, elszámolás kötelezettsége mellett, időnként kisebb-nagyobb előlegeket kapott kiadások teljesítésére, — amelyek helyesnek talált számadásai szerint 2052 kor. 03 fillért tettek. Ebből gyűjtemény-tárak gyarapítására (vásárlások, ásaások, gyűjtő utak költségei) 802'75 kor., teremfelvigyázók díjazására 598, tiszteletbeli muzeumőr tiszteletdíjára 400 kor. esett; a többi postai, irodai, konzerválási s vegyes kiadások között oszlott meg. Ezen felül ugyanezen muzeumi alap viselte az évi jelentős nyomtatásának, új tárlók, állványok készítésének, tűz- és betörés elleni biztosításoknak és épületjavításoknak 1286 koronát tevő költségét. A városi muzeumi alap állása 1912 végén 5865'91 korona volt, melynek legnagyobb részét Löfkovits Arthur muzeumigazgató tíz év alatt 500 koronájával befolyt adományai alkotják.

A muzeum gyűjteménytárainak nagy méretű növekedése indokolta tette, hogy azoknak tűzkár ellen biztosítását a korábban megállapított 95,943 koronáról 150,000 koronára emeljük s a biztosítást betörés ellen is eszközöljük.

Majdan a muzeumnak is állandó otthont nyújtó közművelődési ház építésének ügye alig haladt előbbre. A tulajdonképeni építési munkálatok megkezdésétől addig szó sem lehet, amíg a hatvan-utcai 25. sz. telek megszerzéséhez engedélyezett kisajátítási eljárás le nem bonyolították s a megígért 300,000 koronás államsegély a közoktatásügyi minisztériumban végeles elintézés nem nyer. Muzeumunk jövő fejlődésével, sőt bizonyos tekintetben a kulturpalota építésével is szoros kapcsolatban áll az a kérdés, hogy a főiskola némely muzeális gyűjteményei, a tiszántúli ref. egyházkerület tulajdonjogának fenntartása mellett a közművelődési palotában helyeztessenek-e el? Ide vonatkozik az a Muzeumok és könyvtárak országos Főfelügyelőségének bevonásával tárgyalások fognak megindulni az egyházkerület elnöksége és a városi Tanács, illetőleg a muzeum között, amelyet tanácsi megbízásból e tárgyalásokon a tisztí főügyész, a kulturatanácsnok és a muzeumi tisztviselő urak képviselnek.

A muzeum építési alapja az évi 10,000 koronás államsegélyekből 1912. végén 81,357'94 koronára emelkedett. A Csokonai-Kör által átengedett Közművelődési-ház alap ugyanekkor 2470'40 koronát, a hatvanutcai 23. sz. ház bérjöveldelmeiből alakult alap pedig 10,268'75 koronát tett.

Gyűjteménytáraink növekedése általában ugy számra, mint minőségre nézve kielégítő; az előző évi gyarapodáshoz mérve emelkedő irányt követett. Ebben egyformán része van az új ajándékozásoknak, ásatásoknak és vásárlásoknak s a gyara-

podásban különböző arány szerint osztoznak az összes gyűjteménytárak, a természetrajzítár kivételével, amelyre a muzeum nem is kíván sulyt fektetni. A muzeum vezetősége minden ajándékozónak külön levélben mondott köszönetet a támogatásért; ezenkívül a helyi lapokban és nyomtatott évi jelentésében is közhírré tette az ajándékozásokát. Követendő példaképen é helyen is kiemelem a váncsodi ref. egyház elhatározását, amellyel iparművészeti szempontból is igen értékes XVII. századbeli verejtékes, aranyozott ezüst poharát, továbbá négy más urasztali felszerelési tárgyat letétképen muzeumunk gondviselésébe engedte át. — Archaeologiai tervén, tudományos körökben élénk érdeklődést ébresztettek a hortobágyi juhjáráson felfedezett halmos temetőkhöz vezetnek, amelyeknek teljes felkutatása muzeumunk legközelebbi, legfontosabb feladata lesz. Egyéb helyeken végzett ásatások kisebb jelentőségűek.

A muzeum tisztviselői, akik a szakirodalom terén is élénk munkásságot fejtettek ki, — ásatások, régiség- és néprajzi gyűjtés végett, az elmúlt évben közelebbi és távolabbi helyekre, összesen 24 ízben szállottak ki, — több-kevesebb eredménnyel járván.

A gyűjteménytárak állománya 1912. végén:

I. *Könyv- és kéziratárunkban* 2068 könyv, 602 hirtlap, 4411 apró nyomtatvány, 81 térkép, 1038 kézirat, 938 oklevél, 1050 db. egyéb könyvtári anyag (leginkább fénykép.)

II. *Régiségárunkban* 2621 őskori, 322 római- és római kori, 2083 középb és ujkori, 413 kegyeleti tárgy, 6752 érem.

III. *Néprajzi tárukbán* 2958 magyar, 26 hazai nemzetiségi, 19 külföldi művelt népi, 6 primitív népi tárgy.

IV. *Szépművészeti tárukbán* 56 szobormű, 101 festmény, 314 rajz és metszet, 52 fénykép.

V. *Az iparművészeti gyűjteményben* 416 db. (butorféle, ötvösmű, fém, üveg, textil tárgy stb.) Összesen 26,840 db.

Mig a felszerelési léltár 200 tárgyat, 270 darabot számlál.

Halottaink.

A városi tisztikar, bizottsági tagok és a közélet szereplő egyeinek elhunytáról a következők jelentem: elhaláloztak az 1912. év folyamán:

Január 30-án, dr. Popper Alajos a debreczeni orvosi kar nesztora, választott törv. hat. biz. tag, ki a törvényhatósági bizottságnak mintegy négy évtizeden át buzgó tagja volt,

Február 14-én Veressné Szathmáry Teréz, ki a Debreczeni jőfekonynövevényeknek hosszu időn át kiváló elnöke volt, s a közjótékonyág terén szerzett érdemei elismeréséül Ő Felsege a koronás arany érdemkeresztel tüntette ki.

Április 28-án Eckstein Márk választott törv. hat. biz. tag, ki a törvényhatósági bizottságnak különösen műszaki tudása és ezirányu szakszerű felszólalása folytán volt, sajnos rövid ideig kiválóan értékes tagja.

Május 18-án Kálmánchey Sándor mezőszégi végrehajtó hosszas betegeskedés után.

Május 20-án Farkas Albert nyugalmazott mátai biztos, a Hortobágnak egykori tipikus alakja volt, s egy igazi vérbeli őszinte szívü magyar ur hunyt el benne.

Szeptember 4-én Axmann Gyula hortobágyi állatorvos.

Szeptember 6-án Veress Imre katona-ügyosztályi iktató. Mindketten hosszu időn át, buzgón szolgálták városunkat.

Szeptember 11-én Jeney Géza a nemrégén kinevezett főszámvevő tragikus baleset következtében.

Az 1912. év nevezetesebb eseményei.

Városunkban az 1912. év folyamán a következő nevezetesebb események történtek:

Január 31. } Törvényhatósági bizottsági
Február 1. } rendes közgyűlés.

Március 6. Számonkérésék.

Március 14. Hajdu vármegye rendkívüli közgyűlése a városháza közgyűlési termében.

Március 15. A kollégiumi ifjuság ünnepe a városháza udvarán.

Március 17. Népgyűlések a Hortobágy hasznosítása ügyében az Arany bika szálloda dísztermében és a városháza udvarán.

Március 28—30. Rendes közgyűlés.

Április 21. Az állatvédő egyesület megalakítása.

Május 1. Munkás ünnep.

Május 15. Hajdu vármegye rendes közgyűlése a városháza közgyűlési termében.

Május 18—19. Kálvineum ünnepségek a ref. templomokban és a városi színházban.

Május 20. Alsó-szabolcsi tiszai ármentesítő társulat közgyűlése.

Május 30—31. Rendes közgyűlés.

Május 30. Debreczen-nyirbátori vasut r. t. közgyűlése.

Május 31. Debreczen-füzesabonyi vasut r. t. közgyűlése.

Junius 4—5. A Hortobágyi szakértő bizottság helyszíni szemléje a Hortobágyon dr. Bartóky József államtitkár vezetése alatt.

Junius 10. Kollégiumi évváró ünnep.

Junius 11. Általános munkássztrájk és nép-

gyűlés. A Debreczen-Nagyváradai vasut r. t. közgyűlése.

Junius 15. A Debreczen-hajdunánási vasut r. t. közgyűlése.

Junius 16-18-20. Urkocsis egylet versenye.

Junius 22. A kassai gazdasági akadémia tanárainak és növendékeinek látogatása a Hortobágyon.

Junius 28. A D. M. K. E. debreczeni osztályának megalakítása.

Julius 3. Rendes közgyűlés.

Julius 18. Rendkívüli közgyűlés.

Julius 22-23. Kir. pénzügyigazgatók értekezlete az új adótörvény végrehajtása tárgyában a városháza nagytermében.

Augusztus 18. Ő Felsege születésnapja alkalmból ünnepi istentisztelet a templomokban.

Augusztus 20. Szent Istvánnapi nemzeti ünnep.

Szeptember 11. Rendkívüli közgyűlés, (melyet megelőző évben az Egyháztérren épülő mozgófényképszínház beton mennyezete a teherpróba alatt összeomlott és egy munkást halálosan megsebesített.)

Szeptember 22. A Magyar Földrajzi Társaság közgyűlése a városháza nagytermében, utána díszebéd.

Szeptember 23. A Magyar Földrajzi Társaság kirándulása a Hortobágyra.

Szeptember 27. Debreczen-füzesabonyi vasut r. t. rkir. közgyűlése.

Szeptember 30. Hajdu vármegye közgyűlése a városházán.

Október 23. A kollégiumi ifjuság küldöttsége a görög katolikus püspökség székhelye ügyében.

Október 25—26. „Concours Hippique“: a város ötös fogata József főherceg díját nyeri.

Október 30—31. nov. 2. Rendes közgyűlés.

November 28. Rendes közgyűlés.

December 13. Három törvényhatósági bizottsági tagsági hely betöltése. Megválasztottak I. ker. Than Gyula, IV. ker. Wihelms Emil, V. ker. Bernhardt Sándor.

December 19. Rendes közgyűlés.

Befejezés.

Tekintetes törvényhatósági bizottsági Közgyűlés!

Az elmondottakban van szerencsém Debreczen sz. kir. város 1912. évi közállapotáról szerkesztett jelentésemet a tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjeszteni.

Igyekeztem hü képét adni városunk mult évi fejlődésének, annak a robamos fejlődésnek, mely talán nem is számolt eléggé a lehetőségekkel és a régi idők mulasztásait egyszerűen akarta helyre pótolni. A mult esztendő valóban eseményekben gazdag volt. Ez évben készült el és

helyzetetl'üzembe az új csatornahálózat, a vízvezeték művünk munkája is serényen halad. A Piac-utca 26—28. számú városi bérházak építkezése a befejezéshez közelg. A rendőrségi palota és az új pénzügyi palota építkezésére vonatkozó előzetes tárgyalások is megtörténtek. A D. M. K. E. internátus hatalmas palotája is erősen épül a város által adományozott területen. Ez évben jutott végre a megvalósulás stadiumába a Hortobágy hasznosításának régen vajdó kérdése.

Miután a földmivelésügyi kormány kiküldött szakértői a Hortobágy bizonyos területeit mezőgazdasági termelésre alkalmasnak találták, bizonyos területeit pedig öntözés által a jószágtenyésztésre alkalmasabbá tehetőknek véleményezték, a közgyűlés elhatározta, hogy 12,000 holdat mezőgazdasági termelés céljaira kisebb-nagyobb parcellákban bérbead, s több ezer holdat pedig a jószágtenyésztésre alkalmasabbá tesz. Ez évben indultak meg a tárgyalások egy szennyvíztisztító telep létesítése iránt, ez évben kötöttet egy bérlő részvénytársasággal szerződést, melyszerint a régi Arany bika szálló helyén egy modern hatalmas szálloda palota építtessék, mely a szállodán kívül fürdőt, vígadót, színházat is foglaljon magában. Az ötvenkét évre kötött szerződés alapján a várost emelkedő bérösszeg illeti.

Ez évben is folyt még nagy erővel a város szabályozási terv végrehajtása, mely a legnagyobb foku telekspekulációnak vetette meg az alapját, s mely a város anyagi erejét oly nagy mértékben igénybe vette, hogy a közgyűlés kénytelen volt a szabályozási terv végrehajtását felfüggeszteni, s csak a legszükségesebb szabályozásokra szorítani.

Végül ez évben vált valóra mindnyájunk vágya a *debreczeni egyetem*, melyről szóló törvény-cikk, mint 1912. XXXVI. t. c. cikkelyzetett be.

Ezen nagyszámú események, nagyfontosságú ügyek városunk ügyforgalmát jelentékenyen megnövelték és azok letárgyalása, feldolgozása sok munkát adott a szakbizottságoknak, tanácsnak, tisztviselőknek és a törvényhatósági bizottságnak egyaránt.

Az eredményes és kitartó munkáért őszinte szívvel mondok köszönetet első sorban városunk tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlésének, a lankadatlan buzgalommal dolgozó városi tanácsnak és az ügyeket szorgalmasan és sok szaktudással előkészítő szakbizottságoknak, valamint a város összes tisztviselőinek, kezelő- és segédszemélyzetének, végül a munkánkat megértő és abban támogató helyi sajtónak, az egész éven át a város érdekében kifejtett buzgó fáradozásukért.

Kelt Debreczenben, 1913 október hóban.

Kovács József,
polgármester.

Közgyűlés.

1913 nov. 28.

423—1913. bkgy. sz.

Elnökl' Főispán üdvözölvén a közgyűlés megjelent tagjait, a közgyűlést $3\frac{1}{4}$ óraker megnyitja s kegyeletes szavakkal emlékezik meg Török Bálint törvényhatósági bizottsági tag elhunytáról. Az elhunyt hosszú időn keresztül működött lelkiismeretes buzgósággal a törvényhatóság kebelében s mindenkor odaadó ügybuzgalommal és jóakarattal teljesítette bizottsági tagsági köteleességét, szolgálva a közérdeket. Javasolja, hogy a közgyűlés kegyelettel emlékezzék meg az elhunyt munkásságáról és elhunya felett érzett részvétét jegyzőkönyvileg örökítse meg.

Határozat.

Debreczen sz. kir. város közgyűlése mély megilletődéssel és sajnálattal vesz tudomást a vesztéséről, mely a közgyűlést Török Bálint törvényhatósági bizottsági tag elhalálzásával érte.

Főispán úr indítványára elhatározza, hogy az elhunyt érdemei elismeréseként s emlékének megörökítése végett Török Bálint biz. tag elhunya felett érzett részvétét jegyzőkönyvbe iktatja s elrendeli, hogy erről az elhunyt özvegye jegyzőkönyvi kivonaton értesíttessék.

1. Polgármesteri jelentés az 1913. évi október hónapról.

A folyó 1913. évi október hónapról szóló jelentésemet tisztelettel a következőkben terjesztem elő:

I. Közegészségügy.

A közegészségi viszonyok októberben szeptemberhez képest rosszabbak voltak; több volt a halálozás és a betegség is. Feltűnő volt az emésztési szervek bántalmainak uralkodása. A ragályos betegségek közül erősen megszaporodott a vörheny és hasihagymáz, előbbi közep súlyos, utóbbi könnyebb lefolyással. Előfordult vörheny 24, kanyaró 10, számarhurut 3, roncóló toroklob 24, járványos fültömrigylob 8, bárány himlő 8, hasihagymáz 5 esetben. Halálos végű volt 11 vörheny, 2 kanyaró, 1 roncóló toroklob és 6 hasihagymáz. Orvos-rendőri boncolás nem történt; a piacot és élelmiszereket rendszeren vizgálták és az eredmény kielégítő volt.

Népesedés.

Október hónapban született a város belső és külső területén 258 gyermek, meghalt 203 egyn. Törvénytelen volt 33 szülőt 12.79%.

Halva született és vetélt volt 28. Házasságra lépett 66 pár. A kózkórház beteg forgalma októberben a következő volt: októberre állt 233 beteg; októberben felvettelt 362. Elbocsátottak 324 egyént, meghalt 25 egyén; október végén maradt 236 beteg. Mentőegyesületünk 87 esetben vették igénybe.

II. Rendészet.

A rendőrség elé állítottak: hamis pénz forgalomba hozataláért 2, batóság ellen erőszakért 1, lopásért 6, sikkasztásért 1, rendőri kihágásért 259 egyént. Királyi ügyésznek átadott 10 egyént. Rendőrlég elintézt 259 esetet. Eltoloncolt 43 egyént. A városon keresztül ment 71 egyént, kényszer utléveléssel kiutasított a rendőrség 29 egyént.

III. Iparügy.

A rendőrfőkapitányság, mint I. fokú iparhatóság, iparágat önálló gyakorlására 61 egyént látott el iparendéssel és iparigazolvánnyal. Ezekből 710 korona folyt be a házipénztárba. Munkakönyvet 80 drbot vettek igénybe.

IV. Katonai ügy.

Mint átkelőket beszállásoltak 8 törzstisztet, 26 főtisztet, 1 családtagot. Utóállítás egy esetben történt.

V. Adóügy.

A város lakossága októberben befizetett:

	Kor.	fill.
Állami adó és kamat fejében	103,055	43
Országos betegápolási pótdadót	4966	16
Hadmentességi díjban	1736	86
Fegyveradóban	176	—
Idegenadó és illeték	314	22
Orsz. gázd. munkás és cseléd segélypénztári járulékok	56	40
Keresked. és iparkamarai illetékek	660	19
Nyirvisszabályozási járulékb.	1680	30
Utadóba	8774	67
Ebadóba	159	—
Egyházi adóba	11,164	56
Végrehajtási költségbe	2500	63
2 $\frac{1}{2}$ %-os ipariskolai adóba	1696	62
2 $\frac{1}{2}$ %-os tűzivaltságba	1696	62
3 $\frac{1}{2}$ %-os alamizsna váltásghba	2969	08
42 $\frac{1}{2}$ %-os községi pótdadóba	36,053	19

VI. Középtitkezés és erdészet.

E címen megemlíteni valóm nincs.

VII. Községi bíróság ügyforgalma.

Szeptemberről hátrálék nem maradt; októberben érkezett 309 új panasz; ebből elintéztett ítélettel 149 drb, egyezségileg 27-et. Meg-

szünt 133. Hátrálék nem maradt. Vidéki megkeresés érkezett 34. Végrehajtás elrendelve 50, foganatosítva 24 esetben; árverés elrendelve 21, foganatosítva 5 esetben. Felebvezések száma 47. Utlevelet 9 darabot adott ki a rendőrség.

Október 16-án vette kezdetét a tartott több napon át a fenyésen sikerült „Concours Hippique”, nagy számu hazai és külföldi sportkedvelő részvételével.

Október 15-én vonult be városunkba, mint ideiglenes székhelyére, dr. Miklóssy István gör. kath. püspök ur.

Október 6-ikán kezdtek meg a hortobágyi 3000 holdas birtok vezető öntöző csatorna építését.

Megemlítem végül a legutóbbi közgyűlésen e tárgyban tett felszólalásra, hogy a „Pesti Hirlap” c. lap tovább folytatja azokat a megállapíthatólag rossz indulatú cikkeknek közlését, mely cikkek-ből az egyoldaluan informált olvasó a legrosszabb véleményt alakíthatja magának városunkról.

2. **Belügyminiszteri leirat** a kózkórház 1914. évi költségelirányzatának megállapítása, ezzel kapcsolatban tanácsi előterjesztés a kórház anyagi segélyezésére adott 95,000 korona kölcsön visszatérítése ügyében.

425/22,971—1913. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a város tanácsának a jog- és pénzügyi bizottság javaslatát elfogadva, elhatározza, hogy annak értelmében a m. kir. belügyminiszter urhoz feliratot intéz, vagyis a kórháznak kölcsönadott 95,000 korona folyó kiadásokra adatván ki, mivel a nyomott pénzügyi viszonyok közepett az ápolási költségek emelése nem folytatható be, ennél fogva ez az ápolási költségekből fog visszafizettetelni.

3. **Belügyminiszteri leirat** a világitási vállalat üzletszabályzatának módosítása ügyében.

426/22,972—913. bkgy.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatát elfogadva kimondja, hogy a 162—1913. bkgy. számu határozatát indokai alapján fenntartja és azért is, mert a város belterületén levő utcák mind el lévén látva villamos vezetékkel, új villamos vezeték építése csakis a város külsősein fog eszközöltetni, ahol a fogyasztóknak oly irányu szaporodása, mint amilyet a leirat említ, egyáltalán nem várható.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi köz-

szemlére kitétel után, az esetleg beadott felebe-
bezzésekkel együtt az iratok kapcsán jóváhagyás
végett a belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

4. Belügyminiszteri leirat az építendő
honvédségi laktanyák tervezése ügyében.

427/22,200—1913. bkgy.

Határozat.

A bizottsági közgyűlés elhatározza, hogy
a m. kir. honvédelmi miniszter urhoz felter-
jesztést tesz aziránt, hogy a m. kir. honvédelmi
miniszter ur a honvédség részére szükséges lovas-
sági, gyalogsági és tüzérségi laktanyákat ter-
veztesse meg és a város közönsége által a Nyula-
son átengedendő városi telkeken építtesse fel
és vállalja el a felmerülő építési költségek tör-
lesztését, annak kamatait, valamint a laktanyai
épületek évi fentartását.

5. Honvédelmi miniszteri leirat a sorozó-
bizottságnak 1914. évre megalakítása iránt.

430/22,212—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
városi tanács javaslatát elfogadja s az 1914.
évre ugy az állandó sorozó bizottságba, mint a
fősorozáshoz elnökül Kovács József polgár-
mestert, helyettesekül Körner Adolf polgár-
mester helyettes főjegyzőt, ennek helyetteseül
Csóka Sámuel tb. főjegyző tanácsnokot és dr.
Tóth Mihály tanácsnokot, polgári orvosul dr.
Tüdös Kálmán tiszti főorvost, dr. Varga Emil,
dr. Balkányi Ede és dr. K. Szalay Béla tb. tiszti
főorvosok, kerületi orvosokat jelöli ki, illetőleg
bízta meg.

6. Földművelésügyi miniszteri leiratok a
Hortobágyból kiszakított 12,000 kat. hold haszon-
bérbeadása ügyében.

431/17,641—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottság a városi tanács
a jog-és pénzügyi bizottság egyező javaslatának
elfogadásával kimondja, hogy a m. kir. föld-
művelésügyi miniszter urnak leiratait tudomásul
veszi, a bérgezasdaságok módosított térképét,
felosztási tervezetét, földkönyvét művelési ágak
szerint részletezett területi kimutatását s az
egyes bérgezasdaságok kikiáltási áráról szóló bec-
slelci kimutatást elfogadja.

Elfogadja a jelen határozathoz csatolt szö-
veg szerint a bérgezasdaságok haszonbérletére
vonatkozó szerződés-tervezet s a bérgezasda-

ságok 1914. évi október hó 1-től kezdődőleg 25
évre a szerződés tervezet értelmében leendő
bérbeadását elrendeli.

Utasítja a városi tanácsot, miszerint a bér-
gezasdaságokra 1914 március hó folyamán a sza-
bályszerű árverési hirdetményt a legkiterjedtebb
módon tegye közzé, az árverést április 20-ig
tartsa meg s a haszonbérletnek a bérletet idejé-
ben adja át, hogy az építkezést még augusztus
hó folyamán megkezdhessék.

Utasítja továbbá, miszerint a legeltetési
ivek kiadása előtt kellő időben értesítse meg-
felelő hirdetménnyel a legeltető közönséget,
hogy ugy a bérbeadandó 12,000 holdnyi terület,
valamint a 3000 holdnyi öntöző telep is a legel-
tetés alól kivonatik s az ellen a legeltető közön-
ség kifogást nem emelhet. E szerint már az
1914-ik évi legeltetési időnyre is a legeltetési
ivek ezzel a feltétellel adtnak ki.

Kimondja a törvényhatósági bizottság,
hogy a bérgezasdaságok között létesítendő utak,
hidak bemutatott költségvetését elfogadja, meg-
állapítja, kimondja továbbá, hogy a munkálat
végrehajtásához szükséges 20,000 korona köl-
csönt a házipénztár által kezelt egyik alaptól
veszi kölcsön. Az alap kijelölésével s a további
intézkedések megtételével a városi tanácsot
bízta meg.

E határozat 8 napon belül 15 napi köz-
szemlére teendő ki s annak lejártával az esetleg
beérkező felebebezzésekkel együtt kormányható-
sági jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszter
urhoz felterjesztendő.

**7. A debreczeni kereskedelmi és ipar-
kamara a tirata** a szerb kereskedelmi szerződés
revisiója ügyében állásfoglalás ifánt.

432/17,880—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottság abban a véle-
ményben van, hogy az élelmi szerek árának,
főként a húsáraknak nagymérvű emelkedése
abban lel okát, hogy a Balkán államok állat-
behozatala elzárattott. Ez okból nagy közgazda-
sági előnyt remélvén a szerb kereskedelmi szer-
ződés reviziójából, elhatározza, hogy annak-
idején felterjesztést intéz a m. kir. kormányhoz.

8. Az 1914. évi legtöbb adót fizető bizott-
sági tagok névjegyzékének bemutatása.

bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a bemutatott névjegyzéket
tudomásul vette.

9. **Tanáosi előterjesztés** a választott törvényhatósági bizottsági tagok sorában megüresedett helyek választás útján betöltése tárgyában.

434/22,164—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatát elfogadja s az elhalálozás és lemondás folytán megüresedett három bizottsági tagsági helynek betöltése céljából a választási eljárás folyamathoz tételét elrendeli s a választás határidejéül folyó 1913. évi december hó 12-ik napját kitűzi.

Megállapítja, hogy választani fog a II. Péterfia-utcai kerület a lemondott Ekli József helyére egy tagot, az elhunyt Török Bálint helyére egy tagot, az elhunyt Somogyi Pál helyére egy tagot, valamennyi egy évi megbizással.

A választás vezetésére a közgyűlés a következő urakat kéri fel: elnökül Szabó Lajos, helyettes elnökül Sinka Sándor és ifj. Kertész István urakat. Polgármester urat pedig felhívja a közgyűlés, hogy a választási helyet kijelölve, valamint általában a választási eljárás fogantatására fentebb kiküldöttekkel egyetértve, a szükséges intézkedéseket tegye meg; a szavazólapok, igazolójegyek előállításáról az 1886. XXI. t.c. 34. §-ában előírt hirdetménynek a szokott módon és kellő időben köztételéről, s a választás eredményének az igazoló választmányhoz, majd a közgyűléshez eljuttatásáról gondoskodik, egyben felhatalmazza, hogy amennyiben a kiküldött választási elnökök vagy helyetteseik bármelyik kötelességének teljesítésében gátlás volna, annak helyére más biz. tag behívása iránt saját hatáskörében intézkedjék. A rendőrfőkapitányság pedig utasítottatik, hogy a választási elnökök felhívása folytán a rend és csend fentartására a szükséges intézkedéseket tegye meg. Végül a választási eljárás fogantatására kiküldött elnökök és helyetteseik felhívtnak, hogy a törvénynek a választásra vonatkozó intézkedéseit figyelembe véve, a közérdeknek megfelelően járjanak el.

10. **Ugyanaz** a hortobágyi 3000 holdas öntöző telep kivétel tervé ügyében.

435/13,563—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági közgyűlés a városi tanács jelentését a tervekre vonatkozólag helybenhagyólag tudomásul veszi.

11. **Ugyanaz** a város házipénztára felesleg pénzeinek, továbbá a gyámpénztár alapok és ala-

pitványok törvényes biztosíték mellett ki nem adható pénzeinek az 1914. évben helybeli pénzügyintézeteknél elhelyezése tárgyában.

436/23,095—23,178. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács azon javaslatát, mellyel a helyi pénzügyintézetek ajánlatát elfogadásra ajánlja, magáévá nem teszi és az ügyiratokat visszaadja a városi tanácsnak, hogy az ajánlatot tett pénzügyintézetekkel folytasson tárgyalásokat abban az irányban, hogy hajlandók-e náluk elhelyezendő betétek után ugyanoly kamatot fizetni, mint amilyet magánosok részére nyújtanak. A tárgyalások eredményéről szóló jelentés a legközelebbi közgyűlésen lesz bemutatandó.

12. **Ugyanaz** a vízmű létesítésével felmerült költségek ügyében.

437/22,973—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés megállapítja azt, hogy a vízvezetéki IX. és X. munkacsoportban felvett munkálatoknak, mint a kiirási művelésben benn foglalt munkálatoknak végrehajtása elrendeltetett, azonban a költségeket részletesen megállapító 54—1911. bkgy. számú határozatban ezen munkák költségeiről gondoskodás nem történt, hivatkozva arra is, hogy a X. munkacsoport költségét a város tulajdonképpen csak előlegezi, mert a háztulajdonosok által azok a szabályrendelet értelmében megtérítettek, a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatát elfogadja, s a vízvezetéki IX. és X. munkacsoport költségeire 462,765 korona 74 fillért engedélyez, mely összeget egy felveendő kölcsönből kívánja fedezni.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi közbizalmi kitétel után az esetleg beadott felelősségi beadványokkal együtt jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

A határozat végrehajtásával a városi tanács bizatik meg.

13. **Ugyanaz** Pongor János helybeli lakosnak a közkórház javára tett ingatlan átöröklés jogáról lemondás iránti kérelme tárgyában.

438/22,976—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a kórházi, valamint a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangzóan tett javaslatát a felhozott indokok alapján

magáévá teszi, folyamodó Pongor János debreczeni lakos kérelmét az általa felajánlott 500 korona készpénz adománynak a közkórház nevében elfogadásával teljesíti, illetve annak ellenében a Debreczen sz. kir. város közkórháza javára néhai Pongor János örökösök hagyatékából kifolyólag a lentebb körülírt ingatlanra biztosított utóöröklési jogáról, mint a kórházat fenntartó hatóság kifejezetten lemond és felhatalmazza a városi tanácsot e határozat belügyminiszteri jóváhagyása, illetve tudomásul vétele után, valamint a folyamodó által felajánlott 500 korona adományösszeg letétbe helyezése ellenében arra, hogy a debreczeni 1795. sz. tjkv-ban A I. 2. sor 1899. hr. sz. alatt irt ingatlanra Debreczen sz. kir. város közkórháza javára a 6720—1903. tk. sz. végzéssel feljegyzett utóöröklési jog leikkönyvi törlésének bekebelezésére alkalmas okmányt folyamodó részére kiadhassa.

Eltrendeli továbbá a közgyűlés, hogy az utóöröklési jogról való lemondás ellenében felajánlott 500 korona adományösszeg előzőleg kivántassék be s ezen adomány a 35,000—1902. számú belügyminiszteri rendelet 37. §-a értelmében mint alapítvány kezeltessek, s annak csak kamatai legyenek felhasználhatók a folyó kiadásokra.

Ezen határozat 15 napi közzemlére kitétel után kormányhatósági jóváhagyás, illetve tudomás végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

14. **Ugyanaz** a közbüvóghídi és husvizsgálati szabályrendelet tervezet tárgyában.

441/22198—1913. bkgv. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményes javaslatával egybehangzó fölterjesztését magáévá tevén, a földmívelésügyi m. kir. miniszter ur 54,300—1908. és 44,400—1911. sz. körrendelete következtében és az ezekben foglaltak figyelemben tartása mellett kellőleg előkészített és beterjesztett „Közbüvóghíd használatára, husvizsgálatra, feldolgozásra és árusításra” vonatkozó helyhatósági szabályrendelet-tervezetet általánosságban részletes tárgyalás alapjául elfogadja és a részletes tárgyalás során, a szükséges módosításokkal és kiegészítésekkel ellátva: megállapítja.

Mint hogy a szabályrendelet keretében a vádóghídi igazgató, állatorvosok, irtók és gépés javadalmazása a város szervezeti szabályrendeletében meghatározott javadalmazásoktól eltérőleg lettek megállapítva, utasítja a bizott-

sági közgyűlés a városi tanácsot, hogy a szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyása után és ennek eredményéhez képest, a szervezeti szabályrendelet idevonatkozó rendelkezésének megfelelő módosítása, ugyszintén javadalmazásoknak a házipénztári költségvetésbe leendő felvétele tekintetében a szükséges szabályszerű intézkedéseket tegye meg.

Arra a körülményre tekintettel pedig, hogy a közbüvóghídi jelenlegi gépésze a törzsfizetésen kívül ezidő szerint is évi 600 korona működési pótlékot élvez, s mert a szervezeti szab.-rendelettel megállapított törzsfizetése — a most elfogadott és megállapított vádóghídi szab.-rendelettel változást nem szenved: kimondja a bizottsági közgyűlés, hogy a közbüvóghídi kizárólagosan a jelenlegi gépészenek személyére biztosított évi 600 korona működési pótlék folyósítását továbbra is változatlanul fentartja.

Ezen közgyűlési határozat és az ezzel, a „városi közbüvóghídi használatára, a husvizsgálatra, feldolgozásra és árusítására” vonatkozólag alkotott szabályrendelet 15 napi közzemlére történt kifüggesztése után, az ellene metálan beérkező felebbvezésekkel együtt, kormányhatósági megerősítés végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

15. **Ugyanaz** a hortobágyi öntöző-telep költsége ügyében.

435/13,563—1913. bkgv. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi Tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatával elfogadja, s ehhez képest elrendeli, hogy a hortobágyi öntöző-telep céljaira megszavazott 500,000 koronából 100,000 korona folyósíttassék úgy, hogy ez az összeg az előterjesztésben foglalt részletes szerint vetessék kölcsön az alapítványi pénztárakból, vagyis az alamizsnaváltásághól 15,000 korona, az ingatlan szerzési alapból 30,000 korona, az ipar közéletanodái alapból 5000 kor., az iparosiskolai alapból 10,000 korona, a szegénylaphól 40,000 korona addig az ideig, míg a város a tervezett nagyobb kölcsönt felveheti, amelyből ezen összeg visszatérítendő lesz, a kölcsön vétel ideje alatt olyan kamattizetéssel, mint amilyent a pénzügyintézetek fizetnek a város betétei után.

Ezen határozat 15 napi közzemlére kifüggesztetni rendeltetik s ezen határidő letelte után kormányhatósági jóváhagyás végett a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendeltetik.

16. **Ugyanaz** a Vénkert szabályozása tárgyában.

443/22,977—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi, valamint az építési bizottság véleményével egybehangzóan tett javaslatát a dr. Freund Jenő bizotts. tag indítványával kiegészítve elfogadván, mint-hogy a mérnöki hivatal által ujabban elkészített és bemutatott szabályozási terv a tényleges állapotokhoz kétségtelenül jobban alkalmazkodik és a szabályozás ezen módosított terv alapján kevesebb költséggel lesz végrehajtható, ennél fogva a szabályozási tervnek a „Vénkert“-re vonatkozólag módosított részét és újabb tervét elfogadja és megállapítja, egyben pedig kimondja, hogy a Vénkert új szabályozási tervének elfogadása nem érinti a törvényhatósági bizottság azon előbbi elhatározását, hogy egyelőre a kertések szabályozásának végrehajtása felfüggesztetett, kimondja továbbá, hogy a kertésekben netalán megindított kisajátítások, amennyiben azok mai állásukban a város károsodása nélkül megszüntethetők: abban hagyanádok, ehhez képest tehát utasítja a városi tanácsot, hogy a 131/6485—1913. bkgy. számú közgyűlési határozattal már elrendelt telekkisajátítást, amennyiben az a város károsodása nélkül jelenlegi állásában megszüntethető lenne, hagyja abban, ellenesetben pedig ezen ujabban megállapított szabályozási tervnek megfelelőleg fogantatosítsa.

Ezen közgyűlési határozat 15 napi közszemlére kifüggesztés után kormányhatósági jóváhagyás végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

17. **Ugyanaz** a Piac-utca 26—28. sz. bérház építési költségei ügyében.

444/23,094—23,177.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatát elfogadja s az ügyet a napirendről leveszi s azt a legközelebbi közgyűlés napirendjére kitűzi.

Ezzel kapcsolatban tett indítvány folytán megbizzza a városi tanácsot, hogy a legközelebbi közgyűléshez a fenti ügygel kapcsolatban tegyen jelentést arra vonatkozólag, hogy a Piac-u. 26—28. sz. városi telkeken épített bérházak mennyit jövedelmeznek?

18. **Ugyanaz** az állategészségügyi szolgálat rendezése s ennek keretében egy új állatorvosi állás szervezése tárgyában.

445/22,716—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatának elfogadásával határozatilag kimondja, hogy az 1888. évi VII. t.-c. 127. §-ának rendelkezése folytán az id. t.-c. 130. §-ában megállapított állategészségügyi teendők ellátására egy új állatorvosi állást szervez s ezen állást betöltő állatorvost a rendőrfőkapitánysághoz, mint I. foku állategészségügyi hatósághoz osztja be szolgálatra.

Ugyanaz állatorvos teendői közé sorozza a város tulajdonát képező, s bent a városban, illetve a belsőre tartott jószágainak állategészségügyi felügyeletét és gyógykezelését is.

Ugyancsak határozatilag kimondja a közgyűlés, miszerint a vágóhídi telepen az igazgató s az ellenőri, illetve igazgató helyettesi teendőket végző állatorvos mellett a husvizsgálat teljesítésére, az eddigi napidíjas állás megszüntetésével, illetve rendszeresítésével még egy állatorvosi állást szervez.

Ehez képest tehát a törvényhatósági bizottsági közgyűlés a vágóhídi igazgatón kívül az állatorvosok létszámát, a már rendszeresített két hortobágyi külsőségi állatorvos beszámításával 5-ben állapítja meg. (U. m. 2 a vágóhídi telepen, 1 a rendőrfőkapitányság mellett, 2 pedig a Hortobágyon alkalmazott állatorvos.)

Kimondja a törvényhatósági bizottsági közgyűlés, hogy az 5 állatorvos közül kettő és pedig a vágóhídi ellenőri teendőket végző, valamint a rendőrfőkapitánysághoz beosztott állatorvosok I. osztályiak, a többi három, nevezetesen a vágóhídi vizsgáló állatorvos és a két hortobágyi külsőségi állatorvos II-od osztályiak. Az 1912. évi LVIII. t.-c. értelmében az I-ső oszt. állatorvosok a IX-ik, a II-ik osztályú állatorvosok a X-ik fizetési osztályba tartoznak s az ottan megállapított javadalmazást élvezik. A rendőrfőkapitánysághoz beosztott állatorvos a jelenlegi 800 korona fuvaráltányt, a vágóhídi ellenőri teendőket ellátó állatorvos és a külsőségi állatorvosi teendőket ellátó állatorvosok pedig a szervezeti szabályrendeletben megállapított eddigi természetbeni járandóságot továbbra is élvezik.

Kimondja továbbá a törvényhatósági bizottsági közgyűlés, hogy az összes állatorvosoktól az állatorvosi tisztai vizsga letételét megkívánja.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés az 1912. évi LVIII. t.-c. értelmében a törvényhatóságánál rendszeresített állásokat tárgyazó 219—1913. bkgy. sz. alatt korábban hozott határozatának az állatorvosokra vonatkozó részét, ugyszintén a rendőrfőkapitánysághoz

ideiglenesen beosztott állatorvos részére fuvar-
általányt megállapító 261—10,882/1913. bkgy.
számu közgyűlési határozatot hatályon kívül
helyezi, illetve a fenti rendelkezéseknek meg-
felelően módosítja.

Végül kimondja a törvényhatósági bizott-
sági közgyűlés, hogy amennyiben a törvény-
hatóságnál már alkalmazásban levő állatorvos-
nak a fentiek szerint rendszeresített állások
válamelyikére való kinevezésével, vagy be-
osztásával összjavadalmazása (lakbért is és
mindenféle pótlékot s általány összeget bele-
számítva) az előzőleg élvezett összjavadalma-
zásánál kevesebb lenne, a különbözetet műkö-
dési pótlék címén fogja megkapni.

Megbizza a törvényhatósági bizottsági köz-
gyűlés a városi tanácsot, hogy a jelen közgyűlési
határozat jogerőre emelkedése után az állások
betöltése s a rendszeresített állások javadalma-
zásának a költségvetés keretében eszközzendő
fedezete iránt a szükséges intézkedéseket tegye
meg.

Ezen közgyűlési határozat 8 napon belül
15 napi közzemlére kitétetni s annak eltelével,
az ellene netán beérkező felelőveléssel együtt
kormányhatósági megerősített végett a m. kir.
belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendel-
tetik.

19. **Ugyanaz** a házi szemét fuvarozására
vonatkozó szabályrendelet tárgyában.

446/22,718—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatával
szemben szavazattöbbséggel a Bárdos Géza
biz. tag indítványát fogadja el s ehhez képest
a szabályrendelet tárgyalását a napirendről le-
neszi, egyszersmind utasítja a városi tanácsot,
hogy a tervezetet újból terjessze elő. Ugyan-
ekkor a szemét értékesítéséről is tegyen javas-
latot.

20. **Ugyanaz** a városi átirási díjról szóló
szabályrendelet tárgyában.

447/22,199—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
városi tanács által bemutatott szabályrendeletet
a tanács által előterjesztett módosítással el-
fogadja s egyben felkéri m. kir. belügyminiszter
urat arra, hogy mint ez a többi városokban
engedélyezve lett, ennek a szabályrendeletnek
a hatályát ne kösse időhöz, hanem annak érvé-
nyességét visszavonásig engedélyezze.

21. **Ugyanaz** a helypénzszabályzat betérjesz-
tése tárgyában.

448/22,181—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács javaslatát el-
fogadva, a bemutatott vásárhelypénz szabály-
zatot a napirendről leveszi és utasítja a taná-
csot, hogy azt a mai viszonyoknak megfelelőleg
átdolgozva, a vásárrendtartásra vonatkozó sza-
bályrendeletekkel egyidejűleg terjessze be.

22. **Ugyanaz** özv. Hegyi Mihályné iparos-
tanoncziskolai alapítványára vonatkozó alapító-
levél-tervezet tárgyában.

bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

23. **Ugyanaz** a népkonyha költségeire pót-
hittel engedélyezése iránt.

450/22,978—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a
tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottságával
egyező javaslatára alapján, a népkonyha ellátá-
sára engedélyezett 4000 koronán felül már erre
az évre igénybe vett 1505 korona 98 fillért pót-
hittel címén engedélyezi és megengedi, hogy az
1914. évi előirányzat terhére 500 korona előleg
vételessé ki, az előzetes beszerzések fedezhetése
végett.

Utasítja tehát a tanácsot, hogy az 1505
korona 98 fillér tulkiadás fedezetéről a szegény-
alap terhére gondoskodják, az 500 korona elő-
leget pedig — a sürgősségre való tekintetből —
e határozat jogerőre emelkedése után azonnal
utalja ki.

E határozat hitelesítés után 15 napi köz-
szemlére kiteendő és annak lejártá után jóvá-
hagyás végett m. kir. belügyminiszter urhoz
felterjesztetni rendeltetik.

24. **Ugyanaz** a Komoróczy Ferencz varga-
kerti telkéhez csatolandó terület eladási árának
megállapítása tárgyában.

451/17,644—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A városi tanács, továbbá a jog-és pénzügyi
bizottság egyező javaslatára alapján a törvény-
hatósági bizottsági közgyűlés kimondja, hogy
a Komoróczy Ferenc által megvételre kért 174
négyszögöl városi tulajdont képező területet

négyszögölenként 20 koronáért. azaz Husz koronáért hajlandó eladni.

25. **Ugyanaz** a rendőrség által letartóztatott és elítélt egyének élelmezési költségeinek fedezésére f. évben még szükséges 1500 korona engedélyezése ránt.

452/22,197—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangozva tett ajánlatát, a felhozott indokok alapján elfogadja, minthogy a rendőrség által letartóztatott és elítélt, ugyancsak tolonc-egyeneknek élelmezéssel ellátása föltétlen kielégítendő szükségletet képez, ennélfogva az élelmezési költségek fedezésére a folyó 1913. évi IV. folyamán szükségesnek mutatkozó 1500. korona összeget a házipénztár folyó évi rendkívüli költségvetés terhére póthitelképen engedélyezi.

Ezen közgyűlési határozat 15 napi közszemlére kitétel után az ellene metalán beérkező felebbezesekkel együtt kormányhatósági megérősítés végett m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

26. **Munkásházépitő közhasznu részv.-társ. kérvénye** a részére átengedni elhatározott területeknek használatba adása iránt.

453/22,979—1913. bkgy. sz.

Határozat.

Tekintettel arra, hogy a m. kir. belügyminiszter ur a közgyűlés 372—1912. bkgy. sz. azon határozatát, melyszerint a Munkásházépitő közhasznu részvénytársaság részére munkáslakások építése céljaira telek átengedése határozottat el, mégcsak elvileg hagyta jóvá s így ezen határozat alapján a vonatkozó haszonbérleti szerződés meg nem köthető, a városi Tanács pedig már az átengedni elhatározott területekre vonatkozó szerződés közül egyet felmondott, azon területeket pedig, melyekre a szerződés lejárt, újból bérbe nem adta, hogy e területek addig is, míg a 372/13,432—1912. bkgy. sz. határozat kormányhatósági jóváhagyást nyerne, használatlanul ne álljanak, a közgyűlés a városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottságnak egybehangzó javaslata elfogadásával kimondja, hogy ezen határozattal átengedni határozott területeket f. évi október hó 1-től kezdődőleg egy évre a Kövendy Domokos, Nagy István és Kovács Ferenc debreceni lakosok bérletében és az Országos tanitói árva-ház használatában álló telekrészek kivételével

holdankint 60 koronáért a Munkásházépitő közhasznu részvénytársaságnak haszonbérbe adja azzal, hogy a hivatkozott közgyűlési határozattal haszonbérbe átengedni határozott földterületeket csak munkásházak céljaira használhatja.

Minthogy pedig az Országos Tanitói Árvaház használatában álló telek a jövőben sem lesz átadható a részvénytársaságnak, kimondja a közgyűlés, hogy a 372/13,432—1912. bkgy. sz. határozat idevonatkozó részét érvényen kívül helyezi s ezen területet a jelzett célra átengedni nem hajlandó.

Hogy pedig ezen ügy mielőbb végleges rendezést nyerjen, felhívja a közgyűlés a városi Tanácsot, miszerint a nevezett részvénytársaságot hívja fel, hogy a miniszteri rendeletekben megkivánt kir. közgyűzői okiratban foglalt kötelező nyilatkozatot mielőbb terjessze be.

A további intézkedések megtételével a városi Tanácsot megbizzza.

27. **Aranybika részv.-társ. kérvénye** a József kir. herceg-utca felőli új bérház előtt aszfalt gyalogjárda létesítése iránt.

454—22,980. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság lényegében egybehangzó javaslatát elfogadván, minthogy az Arany-Bika r.-t. József kir. herceg-utcai bérháza előtt aszfalt gyalogjáró burkolat létesítését úgy szépi-tészeti, mint közlekedési biztonsági szempontokból indokoltnak és szükségesnek találja: ezen aszfalt gyalogjáró burkolat megépítését a ménöki hivatal költségvetése szerint 2167 korona 90 fillérrel, azonban az esetben, ha folyamodó részvénytársaság a munkálatok kivételével felmerülő végszámla szerinti költséget felerészben viselésére magát mintegy 1084 koronával kötelezi és idevonatkozólag a munkálatok megkezdését megelőzőleg kötelező nyilatkozatot ad, elrendeli a város terhére felerészben eső költségeknek, mintegy 1084 koronával a házipénztár 1914. évi rendkívüli költségvetése terhére leendő fedezetét, — a bizottsági közgyűlés engedélyezi s a munkálatok biztosítása érdekében szükséges szabályszerű intézkedések megtételével a városi tanácsot megbizzza és egyben felhívja arra is, hogy az egész József kir. herceg-utának aszfalt burkolattal ellátása tárgyában a legközelebb tartandó közgyűlésre előterjesztés legyen.

28. **Debreceni lovaregylet** kérvénye szerződésének meghosszabbítása iránt.

455/10,879—1913. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a városi tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával kimondja, hogy a lovar-egyedt kérelmét ez idő szerint érdemleges elintézés nélkül leváltárba teszi, mert az egyesület által lövészversenyter céljára bérelt jelenlegi terület az építendő laktanyák helyéül kijelölt területtel kapcsolatban áll, minél fogva azideig, míg a laktanyák helye véglegesen ki nem jelöltetik, az egyesülettel kötött szerződés meg nem hosszabbítható.

29. **Szilcz Ferenc haszonbérelő** felebbezése gazdasági épületek átvétele ügyében.

456—22,001. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés Szilcz Ferenc pallagi haszonbérelőnek a városi tanács 11,507—1913. sz. határozata ellen benyújtott felebbezését elutasítja. Kétségtelen, hogy felebbező az általa épített dohánypajták átvételét a haszonbérlet lejártáig jogosan nem igényelheti, ennek folytán kérelme, illetve felebbezése kizárólag a méltányosság alapján bírálható el. Elkérintve a városi tanács elutasító határozatában felhozott azon helyes indoktól, hogy nagy összeget igénylő beruházásokra a város költségvetésében a pénzvisszonyok miatt fedezet be nem állítható, a méltányosság gyakorlása mivel sem volna indokolható, mert felebbező a bérletet a többi városi haszonbérletekhez viszonyítva előnyös, illetve kedvező körülmények között nyerte el s abban a kedvezményben is részesült, hogy a város a bérleten nagy költséggel új gazdasági épületeket létesített. Ez oknál fogva a városi tanács határozatát helyben kellett hagyni s következőképpen a felebbezést el kellett utasítani.

30. **Rácz Mihály haszonbérelő** felebbezése kártérítés iránti kérvényére hozott tanácsi határozat ellen.

457/19,887—1913. kgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés a felebbezés elutasításával a városi tanácsnak 12,593—1913. sz. határozatát helybenhagyja. Felebbező a 14,783—1913. sz. határozat alapján 1912. évi október 1-től kezdődőleg haszonbérli a honvédbarak és Sestakert mögötti legelőföldet évi 365 koronáért. Felebbező a bérleti összegnek felére leszállítását kérlemzte azon a címen, mert a bérlet területén a katonaság állandóan gyakorlatozik, mert a város Erdődi Lajos, vállalkozóknak engedélyt adott arra, hogy a szanatórium építkezéshez

szükséges építési anyagot a bérlemény területén szállítsa keresztül és mert arról a területről a katonai kincstár és városi téglagyár részére homokhorlás engedélyeztetett. A városi tanács 12,593—1913. sz. határozatát helyben kellett hagyni és a felebbezést elutasítani, mert Erdődi Lajos vállalkozóknak csakis a bérleten létesített ut használatra engedélyeztetett, továbbá azért is, mert folyamodó jóval nagyobb területet használ, mint amilyenhez a megkötött szerződés szerint joga volna és ekként a kártérítési igény igazoltnak és indokoltnak nem látszik.

31. **Szabadság iránti kérvény.**

458/212,256—1913. kgy. sz.

Határozat.

Szabó Miklós hordójelzőnek a kért három heti szabadságidőt a közgyűlés megadja.

32. **Nyugdíj- és özvegyi segély iránti kérvények.**

459/23,092—1913. kgy. sz.

Határozat.

Minthogy a tisztí főorvos jelentése szerint Enyedi János hajdu magas életkora és csuzos bántalmi miatt a további szolgáltatásra alkalmatlan, a közgyűlés a nyugdíjellenőrző bizottság és a városi tanács javaslatának elfogadásával Enyedi János hajdút 34 szolgálati év és 906 korona évi fizetése után 1914 jan. 1-étől kezdődőleg 792 koronával nyugdíjazza.

Öz. Veress Sándorné kérelme.

460/23,093—1913.

Határozat.

A közgyűlés a nyugdíj-ellenőrző bizottság és a városi tanács egybehangzó javaslatának elfogadásával özv. Veress Sándorné részére elhalt férje nyug. rendőr 600 kor. évi fizetése és 12 évi után 1913 október hó 1-től napi 30 fillér, vagyis évi 108 kor. özvegyi segélyt, kiskoru Veress Róza után 1914. évi június 21-ig 21 [kor. 60 f., kiskoru Zsuzsánna után 1917 okt. 13-áig 21 kor. 60 f., kiskoru Juliánna után 1921 aug. 5-éig 21 kor. 60 f., kiskoru Veress Ferenc után 1926 jun. 7-ig 21 kor. 60 f., kiskoru László után 1919 aug. 15-ig 21 kor. 60 f. gyermeknevelési járulékot állapít meg.

33. **Orvostudori oklevél kihirdetése.**

461—21,996/462/21,996—1913. bkgy. sz.

Határozat.

A közgyűlés dr. Fehér Hermann és dr. Schvarcz Dániel orvostudori oklevelét kihirdeti.

Az erdőkertészet hatása az éghajlat hőmérsékletére és csapadékeloszlására.

Irta: Dr. Hegedűs István aljegyző.

(Folytatás.)

Első sorban a faültetés az a nagy fontosságu tényező, mely a szárazföldi éghajlat aszályától szenvedő fátlán, közvetlen Alföld mezőgazdaságának termőképességét a növénytermelés és állattenyésztés feltételeivel biztosítaná az aszály elleni talajmivellel (dry farming) és még inkább az öntözéssel.

Hazai szakirodalmunk a faültetés, pagonynevelés és erdőkertészet jelentőségét mindeztideig nem mellátta olyan arányu figyelemre, mint ahogy azt fontossága megérdemli. Szaklapjaink napról-napra hangoztatják, hogy hazánk és a nyugati államok termelési eredménye között, a statisztikai adatok bizonyossága szerint, nagy a különbség. Megállapítják, hogy Belgium és Dánia termés-átlaga egyszerűen több, mint a miénk, s hogy Németország, valamint Franciaország körülbelül egyszerűen több, mint mi. Ennek okát a nyugati államok közzgazdaságának fejlettebb iparában és kereskedelmében, a talaj termőerejének fokozásában, az okszerűbb talajművelésben, vagyis több tőkének befektetésében, nagyobb munkaerő alkalmazásában keresik, s nagyon kevesen gondolnak az Alföld szárazföldi éghajlatára, melynek oroszánrésze van a fentebb említett termésátlag különbszétének előidézésében. Ami természetesen éghajlatunk nem Anglia, nem Hollandia, Dánia s Belgium éghajlata. Aztán az aszály elleni talajművelés, és az öntözés csak a csapadékeloszlás rendszertelenségének hibáit pótolja, de az éghajlat hőmérsékletére, mely a növénytermelésre szintén nagy fontosságu, vajmi kevés hatást gyakorol.

Minőségre jobb a mi acélos, husszínű buzánk, mint a nyugati dagadtszemű, fakó, puhább halmazállapotu buza, ami lisztünk finomabb, mint a nyugati. Egy mázsa magyar buza több és finomabb lisztet ad, mint egy mázsa nyugati buza. Minőségre tehát jobb a magyar buza. De mit ér a magyar buza kiválósága, nagy lisztadóképessége, ha belőle 1 fat. holdon jó termést véve, 12 mázsa terem, míg Németországban 24 q., Belgiumban 30 q. Ennek nem a talaj vegyi összetétele közötti különbség az oka, hisz ami talajunk jobb, mint Németország talaja. Nem csupán a termőerő fokozása és a talajművelés közti különbség eredménye, s végül nem irható egyedül a csapadékeloszlás, a talaj nedvességi foka közötti különbség terhére, hanem jórésben a hőmérséklet hideg és meleg közötti ingadozás különbségére vezethető vissza, mert hiszen a mi buzánk más

és Németországé szintén más. A magyar buza épen ezért kíván a nyugatitól eltérő örlési módot. Ami buzánk minősége jó, de nem, olyan bőtermő, mint a nyugati. És hogy e bőtermő, fakószemű nyugati búzát miért nem lehet az Alföldön a nyugatihoz hasonló eredménnyel termelni, ennek éppen a csapadékeloszlás és a hőmérséklet nemcsak évszakonkénti, de 24 órán belüli ingadozásának rendszertelensége az oka. Hiába birunk olyan termőerejű talajjal, mint Belgium, Belgium magas termésátlagát a leg gondosabb talaj műveléssel és öntözéssel sem fogjuk az Alföldön soha elérni, mert nekünk nincsen s nem is lesz tengerpartvidéki éghajlatunk, sem Golf-áramlatunk, mely Nyugat-Európa partjait fűti. A babér, a myrtus, a dracaena australis, az agave Americanis és kamelea Britania parkjaiban kint telet, de a szőlő be nem érik. Ott hiányzik az Alföld nyarának s őszének érlelő melege, ismeretlen a februári s márciusi rügybontó verőfény és nincsennek áprilisi s májusi fagyok. Mi csak fagyálló búzát termelhetünk, mert a nyugati buza a fagyot — ritka és kivételes évektől eltekintve — ki nem bírja. A mi búzáink Péter-Pálkor beérik, de mert Belgium nélkülözi a magyar Alföld nyári melegét, ott a fagyot nem álló buza jóval később érik be, épen az érlelő meleg hiánya miatt. Az 1913. évi nyár az Alföldön hűvös, esős volt, s ez okból késett a tengeri beérése s adott savanyu borta a be nem érett szőlő. Ha tehát küzdünk a szárazföldi éghajlat szélsőségei ellen, akkor nemcsak a csapadékeloszlás ellen kell a dry farming száraz műveléssel s öntözéssel küzdenünk, hanem harcot kell indítanunk a szárazföldi éghajlat hőmérsékletének hideg és meleg közötti gyors és átmenetnélküli rendszertelen ingadozása ellen is, ha tényleg többet akarunk termelni.

Francia-, Német-, és Olaszország síkságainak mezőgazdái korántsem szenvednek az aszálytól annyit, mint Alföldi gazdáink, mégis belátják a faültetés fontosságát, s birtokaikon a fanevelés legfejlettebb a növénytermeléssel ideálisan összeegyeztethető alakját, az erdőkertészetet napról-napra egyre nagyobb arányokban honosítják meg.

Ahol az Alföldön egy fa gyökeret verhet, oda fát kell, fát muszáj ültetni. A bérc koszorozott Alföld hőmérsékletének csapadék eloszlásának szélsőséges ingadozását az erdő kiegyenlíti, a légköri nedvességet megsűrűsíti, a levegőt lehűti s a felfogott nyirkosságot takarékosan megőrzi. A fa ép ugy hat, mint a tenger; mérsékli a nap hevét, hogy abból az éj hűvösségének juttasson. A hőséget nem veszi át oly gyorsan, mint az egyenletes sík s ha lassan magába is veszi az átmelegedett levegőt, azt éjjel ki-sugározza. Ez által nem lesz oly forró a nappal s nem lesz oly hűvös az éjszaka. A tél által főlaktározott nedvességet, melyhez a tavaszi csá-

padék bőségesen hozzá járul, megőrizné az esőben szürkölködő nyárnak. A párolgás nem folyina oly rohamos gyorsasággal a napüstre s így a víztartalommal telített levegő hőmérsékletére volna mindenkéltűn hűsítő hatással. E hatást fokozná a csapadék körforgása.

A fáültetés ugy hat, mint a tenger; és ugy hat, mint a hegység. Az alföldi síkság egyöntetűsége egyöntetűséget szűl az égnajlatban Ha a fáültetéssel változatosságot hozunk a síkra, változatosságot idézűnk elő az éghajlatban. A csapadékat a hegység változatossága vonza magához, erdősége és árnyékos völgyei őrzik meg. A síkság fölűt az alsó és felső légrétegek között nincs meg a kellő cseremozgás, mert nincs változatosság a sík felűletében. A hegység és az erdő előjűdzi az alsó és felső légrétegek közlekedését, mely a csapadék sorsát szabályozza. Az erdő nemcsak a nyirkossági viszonyok szabályozója, de hőkiegyenlítő tényező is, mert mint rossz hővezető, az éjszaka hűvösségével enyhíti a nappal forróságát: lassan melegszik fel a nap bevétől s a felfogott meleget ismét lassan sugározza ki a hűvös éjszakában. Telen az erdő hőmérséklete melegebb s nyáron hűvösebb, mint a síké.

A síkság talaja nyáron a forró nap bevétől, a fölűtte levő légréteggel együtt fölmelegszik s a hőviszaverődés által előjűdzi a szemnek oly tetszetős fata morgánát, a Hortobágy-pusztá délibábját, mely ide csalogatja a nyugati államok utasait. A pusztá földje gyorsan fölmelegszik, míg az erdő csökkenti a fölűtte levő légréteg melegét, ezáltal egyrészt védi nyirkosságát a nedvességrabló, felűlről jövű hőség ellen, másrészt a fölűtte levő légréteget alkalmassá teszi a párák felfogására, s ezáltal szinte kényszeríti ezt a légréteget arra, hogy a birtokában levő vízpárákat az alatta levő erdőségnak s így a földnek visszaadja. Azt nem állítom, hogy nagyobb erdőségnak, ha az a síkon terűl el, legkörü párasűrűsítő befolyása területi nagyságával egyenes arányban van, mert a nagy területen fekvű erdőség épen egyformasága által veszt csapadékvonzó képességéből. Az erdű és mezű közti váltakozás az, mely az alsó és felső légrétegeknek egymás helyét felcserélű mozgásba hozatala által kedvez a párasűrűsödésnek s vonza a csapadékat. A tenger fölűt — dacára a fokozott elpárolgásnak — azért nem lebegnek szűntelenűl esőfellegek, s azért nem esik örökké, mert nincs változatosság, mely az alsó hidegebb és a felső melegebb légrétegeket egymással kicserélje. Általánosán észlelt tapasztalat, hogy a tenger partvidékein s szigetein nagyobb, illetve több a csapadék, mint a nyílt tengeren. A tengerpart és sziget változatossága épu gy hat, mint a hegyvidék s feltétlenül bizonyítják a fa, fásor, pagony és erdű csapadékvonzó hatását.

Azt is mindenki tudja, hogy nyáron az erdű hűvösebb s télen melegebb, mint a körülűtte elterűlű sík fölűtti légoszlop hőmérséklete. Az is közismert dolog, hogy míg a Montemaggiore hegy csúc sát még hó koronázta, addig lent a völgy már rózsát és virágot fakaszt, vagyis a völgy alsó légrétegeének hőmérséklete meleg, míg a hegycsúcs magasságában levű légréteg hideg. A hegycsúcs és a völgy ellentétes hőmérséklet különbségét, habár nem oly szélsőséges alakban képviseli a sík és az erdű hőmérsékletkülönbözete. Tehát a síknak az erdű az, ami a hegy a völgynek és megfordítva. Következésképen, ha fák, fásorok, pagonyok s erdűk tartkítják az alföldi síkot, az annyit jelent, mint sziget a tengerben, oázis a sivatagban és kisebb-nagyobb hegyláncok a pusztán. Egy és ugyanazon idő alatt a vetés 10-szer annyi vizet párolog el, mint az erdű, amely felett a hűvösebb légrétegnak nedvességre kevesebb szüksége van. Félreértés elkerűlése végett megjegyzem, hogy nem a fa és növény, hanem a föld és a felette levű alsó légréteg nedvességéről van szó. A pusztá sík földje a magába szívott meleget, mint a tükör ugy sugározza vissza. Mint az erdészeti bizottság előadó jűgyzője tapasztaltam, hogy a debreczeni gazdák az erdei legeltetés területének kijelölését akkor kériik, mikor az aszály a pusztá gypélt leperzsen. Ebből megállapítható, hogy egyforma csapadék viszonyok mellett az erdű még akkor is rendelkezik a növényi életműködéshez szükséges légkörü nyirkossággal, mikor a pusztára lehullott esűt a nap rég felsűtötte s a száraz szel tovaragadta.

Nincs Európában még egy olyan nagy terület, amely az aszálytól annyit szenvedne, mint az Alföld, de nincs is talán még egy olyan vidéke Európának, melynek lakói a fának olyan ellenségei volnának, mint az Alföldiek. A honfoglalás előtt őserdűk terebélyes koronái susogtak az Alföldi sík nagyrészen, melyek berkeiben honfoglaló elődeink fehér lovakat áldoztak a Hadur-nak. Később az állattenyésztés kedvéért kiirtották az erdűséget, hogy a legeltetés korlátait elhárítsák. Sikerűlt kiirtani az erdűséget és evvel elértek ugyanazt a célt, a mit a Tisza folyamnak a földmívelés érdekeire tekintet nélküli szabályozásával, mely utóbbi az Alföld tiszamenti vidékeinek termékenységét is a vízterfoglalásának szűk mederbe szorításával csökkentette. A víz átkát jól ismerték, de áldásáról mit se tudtak, így volt az az erdűvel is. A síksórtalmu földterűletek az általuk megkivánt nagyobb mennyiségű víztől megfosztva csaknem terméketlenné váltak. A talajviz melyre húzódott, pedig azelűt épen a talajviznek a föld felszínéhez közelsége volt a termés fokmérűje. Már pedig épen ott van a talajvizre legnagyobb szükség, hol az aszály réme

Damokles kardjaként lebeg egy ország termése felett. A leggazdagabb rétek, kaszálók ma is a Tisza elárasztott vidékein vannak. Az ilyen radikális szabályozással úgy jártak a gazdák, mint azzal az esővel, mely tartós szárazság után felhőszakadás alakjában hull a földre s a vetést megdönti, hogy az lábán dudvásondik meg. Erre szokta mondani az Alföldi gazda „Atdál uram esőt, de nincs köszönet benne”. Hortobágytól, 70 kilométerre levő Széchenyi töltésébe régen zilipelt kellett volna építeni, s egy töltéssel szégyelzett csatornán keresztül a Tisza kora tavaszi áradásából előlntetni a Hortobágyot az ugynevezett mongol öntözéssel addig is, míg a rendszeres csatornázás kérdése megoldást nyer. A magasabb részekben legelne a gulya tavasszal, a mélyebb részekben nyáron. A folyamszabályozásnál nemcsak az a cél- fontos, hogy az elárasztott területeket vízmentesítse, de az is, hogy megadja a lehetőséget a vízre szoruló területek elárasztására vagy helyesebben öntözésére. Az Alföldi mezőgazdasági történetében az egyoldalúság úgy az erdőirtásnál, mint a folyamszabályozásnál ezerszeresen megbosszulta magát. A külföldi államok gazdasági kulturműveleteinek utánzásánál, óvatosnak kell lennünk s azokat csak a helyi viszonyok eltérései által indokolt módosításokkal vigyük keresztül. Az Alföldi csapadékmennyisége untig elég a nyugati államok partvidékein, mert az ottani légáramlatok nagyobb páramennyiséget hordoznak magukkal, mint a mi száraz szeleink, ott az elpárolgás korántsem oly nagy, mint itt az Alföldön. Az alföldi városok híreseik arról, hogy bennük vagy por, vagy sár van. Ugyanez a szélsőség az évszakok csapadékeloszlásában is. A tavasz és ősz esős, de e két évszakban az elpárolgás is kevés. A nyár esőtlen, ekkor legnagyobb az elpárolgás. Az őszi és tavaszi vetés többet szenved az esőtől, mint nem. A tavasz utolsó heteiben, s a nyár kezdetén, ha az esőtlen meleg beköszönt, néhány órai meleg eső megmentené az ország buzatermését. Ezért mondta a magyar gazda, akinek mutogatták Wien palotáit, s a Schatzkammer milliőkat érő kincseit, hogy ennél többet ér egy jó májusi eső. A sántás-vetés, virágzás, aratás, az egész Alföldön körül-belül egy időben történik, s ezért az aszálytól függ az állam rossz, illetve a májusi esőtől jó buzatermése. Az aszály elleni küzdelem fontosságát növeli az a körülmény, hogy a veszedelem épen a legtermékenyebb vidékeket sújtja. Mit ér a legduzsabb telvény, ha a növény gyökere öldő nedvesség nélkül abból táplálékot magába szívni mitsem tud.

Az aszály elleni küzdelem eszközei között azért foglalkozom először a faültetésről és csak azután a szárazmíveléssel és öntözéssel — mely utóbbi fontosság tekintetében első helyen áll. — mert hazánkban ma még az öntözésnek igen

sok és nehezen áthidalható akadály van, míg a dry farming és a faültetés könnyebben és sokkal olcsóbban keresztül vihető, illetve megvalósíthatók. A természet gondoskodott arról, hogy a fa a különböző vegyi alkatrészeket tartalmazó földben s a legkülönbözőbb éghajlat alatt is föltalálja életfeltételeit, elkezdve a havasi törpefenyőtől a forró földövi datolyapálmáig. Az Alföld legértékesebb faja az akác és tölgy.

A tölgyfa lassan nő s a rovarvilágból sok ellensége van, de maktkermése tápláló s fája értékes. Az akácját, mely Északamerikából telepített Európába, felesleges dicserni, mert aki csak felületesen is foglalkozott kertészettel vagy erdőszettel, az megtanulta becüsülni: Bűnt követ el, aki az akácot könnyelműen sérti, pusztítja s elterjedését gátolja és helytelenül cselekszik aki terjedését elő nem mozdítja. Az akác kemény faja a legkitűnőbb szerszámfa; belőle készülnek a tengerészetnél szükséges faszegek; tüze intenzív és kiadós; illatos virága adja a legjobb mézet. Az Alföld éghajlatát szereti, talajban nem válogatós, agyagos, homok és kavicsfalajban gyökerant diszlik. Törzsetől messze elfutó gyökérszállairól új hajtást hajt, minek következtében néhány szétzört akác alig néhány évtized alatt, magára hagyva is, sűrű erdőt nevel. Ez irányú életmüködésében a természetnek szinte öntudatos őserje nyilvánul meg. Az aszály elleni küzdelemre igen praktikusán van berendezkedve az akác, mert gyökérszállain sűrű bahnagyúság csomók, mint vízzel telt tömlők, vannak elhelyezve, hogy szárazság idején legyen, miből táplálkoznia.

Amily fontosságot képvisel az aszály, ép oly fontosságot tulajdonítok a faültetésnek, mert a magyar mezőgazdaságnak az 1863. évi aszály egy-maga több mint százmillió koronájába került.

Ahol egy fa elfér, oda fát kell ültetni, mert az Alföld fátlansága sokkal inkább oka az aszálynak, mint az aszály az Alföld fátlanságának. A faültetés ellen sok ellenvetést hallottam. Sokan állították, hogy a Hortobágyon hiába ültettek erdőt, az megnőtt ugyan, de egyses szerint az agyag altalaj, mások szerint a talaj szikszóirtalma miatt kiszáradt. Tény, hogy a pusztán azokat a fákat ültették. Tény, hogy kiszáradt sok közülök, de az is tény, hogy az erdőben az elhullajtott magból magától kél a fa és terebélyes akáccá vagy tölgygé cseperedik, mert épen az erdő miatt itt nincs a talaj és légköri szárazságnak az a foka, mint a pusztán. Az erdőben nyugalma s oltalma van épen magától az erdőtől a csemetének a perzselő szél és aszály ellen, mely utóbbi épen a fátlanság következménye. A Hortobágyon ültetett fát nem az agyag altalaj s nem a szik száritja ki, hanem az ültetés mód. Az egymástól gyértávolságra ültetett csemeték közé cserjék is

volnának ültetendők, hogy a nap pörkölő heve ne száritaná ki azt a feltalajt másfél méter mélyre, melynek hivatása épen a gyökérzet táplálása s a felülről jövő nedvesség tovább adása volna. Így ha a fa törzsét és talaját a nyári nap heve nap-nap mellett égeli, nem csoda, hogy a fa a harmatból esőből takarékoskodni, a mélyre húzódó talajvizből táplálkozni nem tud, — kiszárad.

Örvendetes, hogy az Alföld uradalmi sűrű fasorokkal szegélyezik a földtáblákat. A kis Alföldi magyarvári uradalma 75 év előtt pusztá jellegű terület volt, s ma ezt fölcserélte az ország egyik leg-híresebb mezőgazdasága, melyben a faültetésnek nagy szerep jutott. Az uradalmak példáit követni kellene. Különös, hogy épen az alföldi gazda ellensége a faültetésnek és a mezei munkás ellensége a fának. Ha akad is gazda, ki földje dűlötjta széleit beülteti, alig fakadnak meg a csemeték, a mezei munkások azokat előszeretettel földelik le. Különös és érthetelen, hogy ez épen ott történik, hol szármával, tengeri szárral, csutkával, nádcsermővel és ganajjal tüzelnek, s egy évi munkájuk gyümölcsét az aszály megsemmisítheti. Talán majd, ha mezőgazdasági termelésünk fokozásának s állattenyésztésünk fejlődésének, az annyira kívánatos nagyipar hiányában rejlő akadályai megszünik, megszünik a magyar gazda faültetés iránti ellenszenvé is. Egy vastag körtel, mely a tenger viharában a végére erősített horonyonak a tengerfenék szikláiba beakasztása által biztos támpontot nyújt a sok száz és ezer tonnás hajónak, a húzó erővel szemben mily óriási feszítő erőnek ellentállani, és ha ezt a kötelet szép lassan visszafelé sodorjuk, ágait, fonalait szétfejtjük, sok-sok apró kender szálcscskát kapunk, melyeket a gyenge gyermekéz is játszi könnyűséggel téphet szét. Minden fa és bokor egy-egy ilyen semmitmondó kenderszáll-hoz hasonlít, de amelyek együtt a szárazföldi éghajlat szélsőségeit összekötik, hideg és meleg között átmenetet teremtenek, a hőmérséklet kilengéseit lassítják, a kilengések nagyságát csökkentik, az alsó és felső légrétegek párhuzamos síkmozgását megtörik, a felhők tartalmát földre huzzák, az eső nedvességét megőrizve azzal takarékosan gazdálkodnak, mi által a növénytermelés és állattenyésztés részére annak az aszály által megtagadott feltételét biztosítják. Majd ha a gazdák belátják, hogy nincsen oly parányi tárgy, amelyből sok együtt nagy ne volna, elkezdik ültetni a fát nemcsak a kő- és hógörgeteg, továbbá a földcsuszamlás megakadályozására s a futóhomok megkötésére, hanem a hőmérséklet és csapadék szabályozására is, hogy a növényi élet egyik főfeltételét az egyenletes hőmérséklet és nedvességet biztosítsák, mert hát a föld, levegő, napfény és meleg adva van. Ismét-

lem, hogy a fátlanság nem következménye az aszálynak, hanem az aszály a fátlanságnak.

(Folyt. köv.)

HIRROVAG.

— **Lapunk legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek miatt december hónap 24-ikén jelenik meg.**

— **Tanulmányut.** Borsos József építész, helyettes főmérnök, a napokban terjesztette be a városi Tanácshoz kölföldi tanulmányutjáról írt terjedelmes jelentését, melynek közlését, — tekintettel annak érdekes adataira — karácsonyi számunkban kezdjük meg.

— **Jelentés a vízvezetékbeli beküldött próba megvizsgálásáról.** A vizsgálat célja volt annak megállapítása, hogy a beküldött vízben van-e hasibagymázt okozó bacillus. Ennek kimutatása végett a vízből bakterium kulturákat tenyésztünk a Müller-féle (ferr-oxichloratum) és a Hoffmann-Fischer-Altschüller-féle (nutrose-coffein-kriszjál ibolya) eljárás szerint. E mellett alkalmaztunk többféle kicsapási módszert és minden ellenőrzést.

A vízből kétféle bacillust lehetett kitenyészteni. Az egyik az ember testében élő és megfelelő viszonyok között betegséget okozó bélbacillus (b. Coli.)

A másik elődsi alakja szerint a hagymázt okozójához hasonlóan élénken mozgó bacillus. A tejcukrot nem bontja, a különböző veracell feltett agárenyvért erjeszti, a Barsiekow I. és Löffler I. zöldoldatot erjeszti, a Barsiekow II. és Löffler II. ellenben nem bontja. Paratyphosus vérsavó az elődsit 1:200 arányig összeecsomósítja (agglutinatio.) A tengeri malacot egy fél platin-drót kacsnyi bakterium tenyészet nem öli meg.

Ezekből következik, hogy a második helyen említett bacillus a hagymázt okozó elődsiek csoportjába tartozik. Valószínűleg paratyphus bacillus. Ezt bizonyítja az összes pozitív vegyi reakció. Biológiai magaviseletéből pedig azt kell következtetni, hogy a bacillus fertőző képessége erősen csökkent. Ezért a bacillus biológiai azonosságát csak természetes táptalajon tenyésztett 2-3 ivadékok vizsgálata döntheti el teljes határozottsággal. Vélemény. A vízben hagymázt okozó bacillus nem volt található. Van benne azonban bél- és minden valószínűség szerint paratyphus b. bacillus. A vízbe

ez a fertőzés csak emberi ürülekből juthatott. Vagy, ugy hogy az ürülek maga került a vízbe. Vagy ugy, hogy az ürüleket kilugozó víz jutott bele.

Debreczen, 1913 november hó 24.

Láttam:

Dr. Kenézy s. k.

Lemberger Lajos,
vegyész mérn.

— **Székely Ferenc kitüntetése.** Király Ö Felsege Székely Ferenc nyug. főmérnök, felmérési felügyelőnek a műszaki főtanácsosi címet adományozta. A kitüntetés érdemes férfit ért, ki egész életében a munka embere volt.

— **Felhívás.** A véderő utasítás végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész 20. §. 6. pontjának első bekezdése és a m. kir. honvédelmi miniszter urnak 1913. évi november hó 28-án kelt 155,210. számú körrendelete alapján felhivatnak az alább felsorolt 1877. évben született és törvénytelenül távollevő hadkötelesek, hogy a sorozó-bizottság által leendő megvizsgálattatásuk céljából a városi tanács katonái és illetőségi ügyosztályánál (városház, emelet 19. szám) haladéktalanul és a törvényes következmények terhe alatt jelenjenek meg és pedig: Antal Ferenc, apja Bálint, anyja Kőrösi Zsuzsánna. Balog István, apja Péter, anyja Faragó Mária. Balázsházi Ferenc, apja András, anyja Tóth Juli. Csikos Mihály, apja Mihály, anyja Vitéz Mária. Dienes Vince, apja Vince, anyja Papp Mária. Faragó József, anyja Faragó Juliska. Ferenczi Viktor, anyja Ferenczi Mária. Fülöp János, apja Mihály, anyja Botos Sára. Horváth János, apja János, anyja Sáfrány Juliánna. Jansen Ferenc Róbert, apja Róbert, anyja Voigt Zsófia. Kerek József, apja József, anyja Berecz Mária. Kunh Gusztáv, anyja Kunh Juliánna. Makai János, apja András, anyja Szabó Zsuzsánna. Molnár József, apja József, anyja Szabó Sára. Nagy József, apja József, anyja Szöllösi Zsuzsánna. Nagy Sándor, anyja Nagy Zsuzsánna. Simon József, apja Imre, anyja Dienes Sára. Sipos Lajos, apja Lajos, anyja Tóth Erzsébet. Schvirian Mihály, anyja Schvirian Zsuzsánna. Szabó András, apja András, anyja Gombos Lidia. Szalai Győző, anyja Szalai Zsuzsánna. Szálkai József, anyja Szálkai Erzsébet. Tajta István, apja István, anyja Sallai Mária. Takács Mihály, anyja Takács Zsuzsánna. Varga József, apja Gábor, anyja Kiss Juliánna. Bodnár István, anyja Bodnár Rozália. Daru Péter, apja Péter, anyja Markus Mária. Elizi Mihály, apja János, anyja Nagy Juliánna. Hazucha Hubert Gyula, anyja Hazucha Ottília. Keresztyéni József, apja István, anyja Arnhofer Luiza. Lux Antal Ferenc József

Rudolf, apja János, anyja Dohaliczi gr. Dohalszky Berek Ludovika. Friedman Ábrahám, anyja Friedman Lotti. Klein Vilmos, apja Mihály, anyja Friedman Zseni. Hirschl Alfréd Ignác, apja Jónász, anyja Löwenbreg Julia. Mezei Gábor, apja István, anyja Medvés Sára. Harsányi István, apja János, anyja Bérczi Juliánna. Szabó Mihály, apja Mihály, anyja Balog Rebeka. Szabó Gábor, apja Mihály, anyja Balog Rebeka. Szeman József, apja Gábor, anyja Bojtor Borbála. — Debreczen, 1913 december hó 3-án. *Debreczen sz. kir. város tanácsának katonái és ill. ügyosztálya.*

*****
— **Hirdetések felvétele.** Értesítjük olvasóinkat és a hirdető közönséget, hogy lapunk kiadóhivatala (városi nyomda vállalat) a legolcsóbban vesz fel hirdetéseket. Ma, midőn a hirdetések közsi díja folyton emelkedőben van, lapunk kiadó hivatala a régi mérsékelt áron, olcsó egység árukat számít. „A város”-t városunk legelőkelőbb közönsége olvassa és így a benne közlő hirdetések elérik az óhajtott célt.

*****
Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város Főispánja.

537—1913. V.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. királyi város törvényhatóságánál megüresedett s az alábbi határidő lejártá után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági rendes közgyűlésen választás útján betöltendő adópénztári tiszti állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ez az állás évi 2000 korona fizetés, 720 korona lakbér és 600 korona városi pótlék javadalmazással van egybekötve.

Felhívom mindazokat, akik erre az állásra pályázni kívánnak s az 1883. évi I. t.-c. 18-ik §-ában körülírt minősítést kimutatni képesek, hogy okmányaikkal felszerelt, kellően felbélyegzett pályázati kérvényüket hozzám, mint a kijelölt választmány elnökehez, **folyó évi december hó 15-ik napjának déli 12 órájáig** annnyival is inkább nyujtsák be, mert a később érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Debreczen, 1913. évi december hó 1.

Domahidy Elemér,
főispán.